

EKONOM

BÜLTEN

EKONOMİ MUHABİRLERİ DERNEĞİ

TEMMUZ-AĞUSTOS-EYLÜL 2026 SAYI:74

JEOPOLİTİK FIRTINA

ABD-İsrail ile İran arasında süren savaş küresel ekonomiyi derinden sarstı. Yaşanan enerji kıtlığı ülkeleri yeni alternatif arayışlara yöneltti. Peki, Türkiye bu konuda hangi adımları atıyor? Enerjide yeni mimari nasıl şekilleniyor? Türkiye, bölgenin enerji üssü ve güvenli koridoru olmayı sağlayabilecek mi?

**DEMOKRASİNİN
EL KİTABI
YASALAR,
YÖNETMELİKLER,
TÜZÜKLER**

Sayfa/14

**BİR
HABERİN
ANATOMİSİ**
HACER BOYACIOĞLU

Sayfa/16
Haberin Öyküsü

**NATO'NUN
TARİHTEKİ İKİNCİ
TÜRKİYE ZİRVESİ
ÜÇÜNCÜ DÖNEMİ
ARALADI**

Sayfa/18

**ÇİN UYGUR
ÖZERK
BÖLGESİ'NDE
GÖRÜNÜRLÜĞÜNÜ
ARTIRIYOR**

Sayfa/26

Geleceği Şekillendiren Konum Teknolojileri

Güncel veriyi değere dönüştüren sürdürülebilir, verimli, kârlı çözümlerle Türkiye'nin dijital dönüşüm yolculuğunu destekliyoruz.

Akıllı Şehir Çözümleri

Lojistik Çözümleri

Adres/Harita Altyapısı

Saha İş Gücü Yönetimi

Rota Optimizasyonu Çözümleri

Lokasyon Bazlı Analizler

Ankara | İstanbul | Florida

www.basarsoft.com.tr

basarsoft

SAVAŞLARIN GÖLGESİNDE TARİHE NOT DÜŞMEK

MEHMET KAYA
Ekonomi Muhabirleri
Derneği Başkanı

Yakın zamana kadar küreselleşme, sayısal ve yeşil dönüşüm dünya tarihinin belirleyici-siydi. Bu "mega trendler" devam ediyor ama artık isimlendirme savaşlarla yapılacak gibi.

Gazetecilik için "tarihin günlüğünü tutma" tanımlaması çok sevilir. Bir yönüyle her gün bilgileri yayarken aynı zamanda tarihçiler için de bir not aldığımızı hissediyorduk. Ne yazık ki her geçen gün, daha fazla gazeteci bilgiyi yayma, tarihe not düşme işlevini yerine getirememekten endişe ediyor.

Bölgemizde ağır savaşlar, katliamlar yaşanıyor. Tetikçi terör örgütlerinin vahşi saldırılarıyla başlayan çatışma süreci fiili savaflara dönüştü. Gazze yıkımı, sivil katliamı gözümüzün önünde oldu. Dünyanın en güçlü ülkeleri durdurmak için gerçek bir çabaya girmediler.

Bütün bunları küresel ekonomik rekabet, enerji, ticaret yolları hakimiyeti savaşının aracı olarak okumak mümkün.

Dünya tarihinin en yaygın ve en kolay iletişim teknolojisi ortamında yaşıyoruz. Her bir birey dünyanın tamamına enformasyon yayma yeteneğine sahip. Oysa bizzat yaşayanlar dahil gerçeklerin yayılması bir türlü sağlanamıyor. Bilgi, sloganlar, nutuklar, vaazlarla oluşturulan gürültünün altına alınıyor.

Bu yetmezmiş gibi, demokratik ülkeler dahil, tüm dünyada internete erişimi kısıtlama, içerikleri kontrol etme eğilimi başladı. Ülkemiz de hızla bu yönde demokratik ilkelere aykırı düzenlemeler yapıyor, hatta gazeteciler-içerik üreticileri üzerinde fiili baskı kuruluyor. Gerekçe her zamanki gibi dezenformasyon-manipülasyon ama düzenlemeler halkı korumaktan çok uzak.

Gelecek dönemin dünyadaki herkes için daha üzüntü verici, gazeteciler için ise zor olacağı şimdiden söylenebilir.

6- KAPAK HABERİ

JEOPOLİTİK FIRTINA
ENERJİDE YENİ
YOL HARİTASI

**12- TRAFİK SİGORTASINDA
YENİ DÖNEM****14- DEMOKRASİNİN EL KİTABI
YASALAR, YÖNETMELİKLER,
TÜZÜKLER****16- HABERİN ÖYKÜSÜ**

BİR HABERİN ANATOMİSİ

**18- NATO'NUN TARİHTEKİ İKİNCİ
TÜRKİYE ZİRVESİ ÜÇÜNCÜ
DÖNEMİ ARALADI****26- ÇİN, SINCAN UYGUR ÖZERK
BÖLGESİ'Nİ DAHA FAZLA
ÇİN KÜLTÜR VE EKONOMİSİYLE
GÖRÜNÜR HALE GETİRİYOR****32- EMD İZMİR'İN DUAYEN ÜYESİ
ÇETİN GÜREL'E SON VEDA****34- BİR DUAYENİN SESSİZ
AMA BÜYÜK BAŞARISI**

EKONOM
EKONOMİ MUHABİRLERİ DERNEĞİ YAYIN ORGANI

Genel Yayın Yönetmeni

Neşe KARANFİL

Katkıda Bulunanlar

Barış ŞİMŞEK, Murat DEMİRCAN, Mete
Tamer OMUR, Meltem GÜNEŞ

TEMMUZ- AĞUSTOS-EYLÜL 2026 Sayı: 74

Ahmet Mithat Efendi Sokak No: 35/10

Çankaya/ANKARA

Tel & Fax: (0312) 417 62 64

www.emd.org.tr

"EKONOM Dergisi yaygın süreli bir yayındır. EKONOM Dergisi'nde yayımlanan haber, yazı, resim ve fotoğraflar izin alınmaksızın, kaynak gösterilerek kullanılabilir."

EKONOM'un 74'üncü sayısı ile karşınızdayız. Bu yılın ilk aylarından itibaren dünyada yaşanan hareketlilik biteceğe benzemiyor. Barış olacağı umutları bir anda tekrar savaşa dönüşüyor. İran ile ABD/İsrail savaşı tüm dünyayı etkisi altına aldı. Bu savaşın nereye evrileceğine ilişkin ise sonsuz senaryolar konuşuluyor. Umarız barış yakındır.

Barış görüşmelerinin tekrar savaşa dönüşmesi dünyada olduğu gibi Türkiye'de de endişeyle izleniyor. Savaşın etkileri ise daha uzun süre konuşulacağı benziyor.

Savaşın başladığı aylarda EKONOM'da biz de savaşın etkilerini incelemeye çalışmıştık. Merve Safa Akıntürk, geçen sayımızda, "Savaşın Gölgesinde Küresel Ekonomi-Orta-doğu'daki Çatışmanın Gizli Faturası" başlıklı haberinde, savaşın sadece askeri harcamalarla sınırlı kalmayacağını enerji fiyatları ve enflasyon etkileri ile bir dalga yaratacağını kaleme almıştı.

Merve Safa Akıntürk bu sayımızda ise savaştan sonra başlayan "Enerjide Yeni Yol Haritaları Neler Olabilir?" sorusunun yanıtını aradı. Enerji güvenliği ülkelerin ulusal güvenlik politikalarının en kritik başlıklarından birisi oldu. Türkiye de yeni bir enerji mimarisi üzerinde çalışıyor. "Jeopolitik Fırtına- Enerjide Yeni Yol Haritası" başlıklı haberimizde önümüzdeki yıllarda atılacak adımların detaylarını bulacaksınız.

Bu sayımızda ilgi göreceğini düşündüğüm bir de analiz haberimiz var. Yurdağül Şimşek'in "Demokrasinin El Kitabı-Yasalar, Yönetmelikler, Tüzükler" başlığı ile hazırladığı analizde yer alan ve son ayların tartışmalı konuları olan iç tüzük, siyasi partilerin nasıl yönetildiği, partilerde disiplin sürecinin nasıl işlediği gibi detayları ilgiyle okuyacağınızı tahmin ediyorum.

Bir başka haberimiz trafik sigortasında başlayan yeni dönemle ilgili. Bu kadar yoğun gündemde gözden kaçan yenilikler de bu haberimizde yer alıyor. Ankara'da düzenlenen 36. NATO Liderler Zirvesi ile ilgili bir analiz haberini de Neşat Gündoğdu kaleme aldı. Zirve'nin detayları, haberde tek tek anlatılıyor.

Mehmet Kaya da Çin'e yaptığı ziyaretten izlenimlerini aktardı.

EKONOM'un "Haberin Öyküsü" köşesinde bu sayının konuğu Hacer Boyacıoğlu. Boyacıoğlu, "Bir haberin anatomisi" başlığı ile paylaştığı yazısında haberin kokusunun nasıl alındığını, haberi yerinde ve dikkatli izlemenin, detaylara hakim olmanın ve teyidin ne kadar önemli olduğunu tek tek ortaya koyuyor. 2012 yılında yapılan haber herkesin hala hatırladığı nadir haberlerden. Etkisini hala sürdürüyor.

Keyifli okumalar dileğiyle...

JEOPOLİTİK FIRTINA

ENERJİDE YENİ YOL HARİTASI

Türkiye'nin enerji gündemi, uzun yıllardır arz güvenliği, fiyat istikrarı ve dışa bağımlılık ekseninde şekilleniyordu. Ancak son dönemde yaşanan jeopolitik gelişmeler, bu üç başlığa dördüncü ve belki de en kritik unsuru ekledi: güven. İsrail-ABD ile İran arasında yaşanan savaşın ardından Hürmüz Boğazı çevresinde ortaya çıkan belirsizlik, yalnızca petrol ve doğal gaz fiyatlarında sert dalgalanmalara yol açmadı; küresel enerji sisteminin kırılganlığını da tüm açıklığıyla ortaya koydu. Dünya ekonomisinin en stratejik enerji geçiş noktalarından birinde yaşanan her gerilim, artık sadece bölgesel bir güvenlik sorunu değil, küresel büyümeden enflasyona, sanayi üretiminden ticaret yollarına kadar uzanan geniş bir ekonomik risk alanı olarak değerlendiriliyor.

Enerji piyasaları uzun yıllar boyunca maliyet odaklı bir anlayışla yönetildi. Ülkeler için temel soru, enerjinin en ucuz hangi kaynaktan temin edileceğiydi. Ancak son yıllarda peş peşe yaşanan Rusya-Ukrayna Savaşı, Kızıldeniz'deki güvenlik krizleri ve son olarak Hürmüz Boğazı'nda yaşanan gerilim, bu yaklaşımın sürdürülebilir olmadığını gösterdi. Küresel enerji piyasalarında artık fiyat avantajından çok arzın sürekliliği, tedarik zincirlerinin dayanıklılığı ve siyasi risklerin yönetilebilirliği öne çıkıyor. Başka bir ifadeyle enerji ticaretinde yeni dönemin belirleyici kavramı maliyet değil, güven haline geliyor.

ENERJİ POLİTİKALARI YENİDEN ŞEKİLLENİYOR

Ortaya çıkan yeni tablo, ülkeleri yalnızca yeni tedarikçiler aramaya değil, enerji politikalarını baştan aşağı yeniden tasarlamaya zorluyor. Tek bir bölgeye veya tek bir tedarikçiye bağımlılığın oluşturduğu kırılganlık, enerji stratejilerinde çeşitliliği temel ilke haline getiriyor. Bu nedenle alternatif boru hatları, yeni LNG terminaleri, farklı ticaret koridorları ve bölgesel enerji ortaklıkları artık ekonomik tercih olmaktan çıkıp ulusal güvenlik yatırımı olarak görülüyor. Körfez ülkelerinin Hürmüz Boğazı'nı devre dışı bırakabilecek yeni ihracat güzergâhlarına yönelmesi, Asya ile Avrupa arasında geliştirilen alternatif ulaştırma ve enerji koridorlarının hız kazanması da bu dönüşümün en somut göstergeleri arasında yer alıyor.

YATIRIM TERCİHLERİ DEĞİŞİYOR

Jeopolitik belirsizlik yalnızca enerji ticaretinin yönünü değil, yatırım tercihlerini de değiştiriyor. Daha önce ekonomik bulunmadığı için geri planda kalan yerli petrol ve doğal gaz kaynakları yeniden gündeme gelirken, güvenli coğrafyalarda üretim kapasitesini artıracak projelere ilgi büyüyor. Aynı dönemde yenilenebilir enerji yatırımları hız kazanıyor; güneş ve rüzgâr santralleri elektrik üretimindeki ağırlığını artırırken, nükleer enerjiye yönelik yatırımlar yeniden ivme kazanıyor. Enerji depolama teknolojileri ve batarya yatırımlarının hızlanması da bu dönüşümün önemli parçalarından biri olarak öne çıkıyor. Böylece enerji dönüşümü, yalnızca iklim politikalarının değil, jeopolitik risk yönetiminin de ayrılmaz bir unsuru haline

geliyor.

ENERJİ TALEBİ GÜNDEN GÜNE ARTIYOR

Bütün bu gelişmeler, dünyanın yeni bir elektrik çağına girdiğine ilişkin değerlendirmeleri de güçlendiriyor. Elektrikli araçların hızla yaygınlaşması, yapay zekâ uygulamalarının dev veri merkezleri üzerinden giderek daha fazla elektrik tüketmesi ve gelişmekte olan ülkelerde yaşam standartlarının yükselmesine bağlı olarak iklimlendirme talebinin artması, elektrik tüketimini dünya enerji talebinin çok üzerinde büyüten temel dinamikler arasında gösteriliyor. Bu eğilim, enerji güvenliği tartışmalarını yalnızca petrol ve doğal gaz arzı ekseninden çıkararak elektrik üretimi, şebeke altyapısı ve depolama teknolojilerine doğru genişletiyor.

YENİ ENERJİ DENKLEMİNİN KİLİT NOKTASI

Jeopolitik risklerin kalıcı hale geldiği bu yeni dönemde, enerji piyasalarının geleceğini belirleyecek temel unsur krizlerin ne zaman sona ereceği değil, ülkelerin bu krizlere karşı ne kadar dayanıklı bir enerji sistemi kurabileceği olacak. Küresel enerji haritası yeniden şekillenirken, enerji ithalatına yüksek oranda bağımlı ülkeler için kaynak çeşitliliği, yerli üretim kapasitesi ve bölgesel enerji merkezleriyle kurulan bağlantılar her zamankinden daha stratejik hale geliyor. Tam da bu noktada Türkiye, coğrafi konumu, gelişen enerji altyapısı ve son yıllarda hız kazanan yatırımlarıyla yeni enerji denkleminde kendisine daha güçlü bir yer açmaya hazırlanıyor.

TÜRKİYE YENİ MİMARİSİNİ OLUŞTURUYOR

İsrail-İran savaşının ardından küresel enerji sisteminde yaşanan kırılma, Türkiye açısından da mevcut enerji politikalarının yeniden ele alınmasını zorunlu hale getirdi. Uzun yıllardır enerji arz güvenliği, dışa bağımlılığın azaltılması ve yenilenebilir enerji yatırımları üzerine kurulu politika seti, artık çok daha kapsamlı bir dönüşüme evriliyor. Ankara'nın hazırlıklarını sürdürdüğü yeni uzun vadeli enerji planlamasında, yalnızca yeni santraller ya da yeni doğal gaz kaynakları değil; üretimden tüketime, iletimden depolamaya, ulaşımdan sanayiye kadar bütün enerji sistemini kapsayan yeni bir mimari öngörülüyor.

MERKEZDE ELEKTRİKLEŞME

OLACAK

Bu yaklaşımın temelinde ise tek bir kavram bulunuyor: elektrikleşme. Yeni dönemde enerji güvenliği yalnızca daha fazla petrol ve doğal gaz üretmekle değil, ekonominin mümkün olan her alanında fosil yakıtların yerini elektriğin almasıyla sağlanmaya çalışılacak. Ulaştırmadan sanayiye, konutlardan tarıma, şehircilikten veri merkezlerine kadar geniş bir yelpazede elektrik kullanımının artırılması hedefleniyor. Böylece petrol ve doğal gaz ithalatından kaynaklanan kırılganlığın önemli ölçüde azaltılması amaçlanıyor.

ŞOKLARIN ETKİSİ SINIRLANACAK

Bu stratejinin arkasındaki temel ekonomik gerekçe ise Türkiye'nin enerji ithalatı tablosu. Türkiye elektrik üretiminde önemli ölçüde yerli kaynaklardan yararlanırken, petrol ve doğal gazda dışa bağımlılık halen yüksek seviyelerde bulunuyor. Her yıl milyarlarca dolarlık enerji ithalatı cari denge üzerinde baskı oluştururken, jeopolitik krizler bu faturayı daha da ağırlaştırabiliyor. Elektriğin üretiminde yerli kaynakların payının artırılması ve ulaştırma başta olmak üzere petrol tüketiminin yoğun olduğu sektörlerin elektrikli sistemlere geçmesi, hem dış ticaret açığını azaltacak hem de uluslararası enerji şoklarının ekonomi üzerindeki etkisini sınırlayacak bir araç olarak görülüyor.

ULAŞIMDA DÖNÜŞÜM

Yeni mimarinin en dikkat çekici ayaklarından biri de elektrikli ulaşım dönüşümü olacak. Önümüzdeki on yıl içinde milyonlarca elektrikli aracın trafiğe çıkacağı öngörülüyor. Bu dönüşüm yalnızca otomotiv sektörünü değil, enerji arz güvenliğini de doğrudan ilgilendiriyor. Çünkü bugün büyük ölçüde ithal edilen motorin tüketiminin önemli bölümünün elektrikle ikame edilmesi, Türkiye'nin petrol talebini azaltarak dışa bağımlılığı aşağı çekecek. Elektrikli araçların yaygınlaşması aynı zamanda batarya teknolojileri, şarj altyapısı ve akıllı şebeke yatırımlarını da enerji sisteminin ayrılmaz parçaları haline getirecek.

İKİNCİ AYAK YENİLENEBİLİR ENERJİ

Ancak elektrikleşme, yalnızca tüketim tarafında yaşanacak bir dönüşüm değil. Bu kadar büyük bir talebi karşılayabilmek için üretim altyapısının da aynı hızla bü-

Avrupa'ya yeni doğal gaz kapısı

Avrupa'nın Rus gazına bağımlılığını azaltma çabaları yeni doğal gaz koridorlarını yeniden gündeme taşıırken, Türkiye bu süreçte yalnızca bir transit ülke değil, aynı zamanda yeni enerji güzergâhlarının kurucu aktörlerinden biri olmayı hedefliyor. Bu kapsamda Türkiye'den başlayarak Yunanistan üzerinden İtalya'ya uzanacak yeni bir doğal gaz boru hattı için teknik çalışmalar başlatıldı. Proje, mevcut LNG ticaretinin ötesinde Avrupa'nın enerji arz güvenliğine uzun vadeli katkı sağlayacak yeni bir iletim hattı olmayı amaçlıyor. Doğu Akdeniz, Hazar, Karadeniz ve LNG kaynaklarının Türkiye'de buluşarak Avrupa pazarına ulaştırılması, kıtanın tedarik seçeneklerini artırırken Türkiye'nin enerji merkezi olma stratejisini de güçlendiriyor.

yümesi gerekiyor. Bu nedenle Türkiye'nin yeni enerji mimarisinin ikinci ayağını yenilenebilir enerji yatırımları oluşturuyor. Güneş ve rüzgâr kurulu gücünde son yıllarda yakalanan ivmenin daha da hızlandırılması, mevcut lisanslı projelerin kısa sürede devreye alınması ve yeni kapasite hedeflerinin yukarı yönlü güncellenmesi planlanıyor. Bunun için yalnızca santral yatırımları değil, izin süreçlerinin hızlandırılması, yüksek gerilim iletim hatlarının genişletilmesi ve yeni trafo merkezlerinin kurulması da kritik öncelikler arasında yer alıyor.

HEDEF, ÜRETİLENİ HER KOŞULDA KULLANMAK

Elektrik üretiminde sürekliliğin sağlanabilmesi için bir diğer kritik unsur ise enerji depolama sistemleri olacak. Güneş ve rüzgâr gibi kesintili üretim yapan kaynakların sistemde daha yüksek pay alınabilmesi, büyük ölçekli batarya yatırımlarıyla mümkün görülüyor. Bu nedenle yeni enerji planlamasında depolamalı yenilenebilir enerji santralleri, dijital şebekeler, talep yönetimi ve akıllı dağıtım sistemleri temel altyapı yatırımları arasında sıralanıyor. Amaç yalnızca daha fazla elektrik

üretmek değil, bu elektriği her koşulda güvenli ve kesintisiz şekilde yönetebilecek esnek bir sistem kurmak.

ÜÇÜNCÜ BÜYÜK SÜTUN: NÜKLEER

Elektrikleşmenin büyümesiyle birlikte baz yük üretimi ihtiyacı da artacağından, yeni mimarinin üçüncü büyük sütununu nükleer enerji oluşturuyor. Mevcut nükleer santral yatırımlarının yanı sıra yeni santral projeleri ve özellikle küçük modüler reaktör teknolojileri uzun vadeli planlamanın önemli başlıkları arasında yer alıyor. Küçük modüler reaktörlerin yalnızca elektrik üretimi açısından değil, yüksek teknoloji geliştirme, yerli sanayi kapasitesi ve mühendislik ekosistemi oluşturması bakımından da stratejik bir alan olduğu değerlendiriliyor. Hedef, nükleer enerjiyi elektrik üretiminde çok daha yüksek paya ulaştırırken yeni teknolojilerde üretici ülkeler arasında yer almak.

SINIRLARININ DIŞINDA

Türkiye'nin enerji arz güvenliği stratejisi, yalnızca yurt içindeki yatırımlarla sınırlı kalmayıp kaynak, güzergâh ve tedarikçi çeşitliliğini esas alan çok katmanlı bir enerji diplomasisine dayanıyor. Bu kapsamda hidrokarbon aramalarının artırılması, yeni boru hatlarının geliştirilmesi, LNG altyapısının güçlendirilmesi, yüzer depolama ve gazlaştırma terminallerinin (FSRU) devreye alınması, yer altı doğal gaz depolama kapasitesinin yükseltilmesi ve ulusal iletim şebekesinin genişletilmesiyle olası jeopolitik krizlerin enerji arzı üzerindeki etkisinin en aza indirilmesi hedefleniyor.

Stratejinin önemli ayaklarından birini ise yurt dışındaki hidrokarbon arama ve üretim faaliyetleri oluşturuyor. Türkiye, Kuzey Afrika'dan Orta Doğu'ya, Hazar Havzası'ndan Güney Asya'ya uzanan geniş bir coğrafyada petrol ve doğal gaz arama ruhsatları almayı, yeni ortaklık modelleri geliştirmeyi

ve üretim projelerine doğrudan katılmayı amaçlıyor. Bu doğrultuda Libya'da kara ve deniz sahalarında yeni lisanslarla arama faaliyetlerinin başlatılması, Umman açıklarında petrol aramaları, Cezayir'de denizlerde ortak arama çalışmaları ve Pakistan'da planlanan sismik araştırmalar, Türkiye'nin yalnızca enerji ithal eden değil, aynı zamanda yurt dışında üretim yapan bir aktöre dönüşme hedefini yansıtıyor.

Enerji arz güvenliğinin bir diğer boyutunu uluslararası enerji koridorlarının çeşitlendirilmesi oluşturuyor. Mevcut boru hatlarının korunmasının yanı sıra Irak'ın güneyindeki petrol sahalarını Türkiye üzerinden dünya piyasalarına bağlayacak yeni petrol koridoru, Türkmenistan doğal gazının Hazar geçişli bir hatla Türkiye'ye ulaştırılması ve Körfez gazını taşıyabilecek alternatif boru hattı projeleri bu yaklaşımın öne çıkan örnekleri arasında yer alıyor. Bu projeler hem Türkiye'nin arz güvenliğini güçlendirmeyi hem de üretici ülkeler için güvenli ve alternatif ihracat güzergâhları oluşturmayı hedefliyor. Stratejinin temel hedeflerinden biri de Türkiye'yi bölgesel bir enerji ticaret mer-

kezi haline getirmek. Bu kapsamda Ceyhan'ın uluslararası petrol ticaret ve depolama merkezi olarak geliştirilmesi, Orta Asya, Körfez ve Doğu Akdeniz kaynaklarının Türkiye üzerinden küresel pazarlara ulaştırılması ile elektrik enterkoneksiyonlarının genişletilmesi öncelikli projeler arasında bulunuyor. Ayrıca Cezayir LNG'sinin Türkiye üzerinden Güneydoğu Avrupa'ya taşınması, Türkiye-Yunanistan-İtalya doğal gaz bağlantılarının güçlendirilmesi ve iletim altyapısının ihracata imkân verecek şekilde geliştirilmesi de bu vizyonu destekliyor.

Bunun yanında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne elektrik ve doğal gaz ulaştırılmasına yönelik projeler, yalnızca adanın enerji arzını güvence altına almayı değil, Doğu Akdeniz'de gelecekte geliştirilebilecek enerji kaynaklarının Türkiye üzerinden uluslararası pazarlara taşınmasına imkân sağlayacak altyapıyı oluşturmayı amaçlıyor. Böylece Türkiye, enerji arz güvenliğini sadece kesintisiz enerji temini perspektifiyle değil, üretici ve tüketici ülkeler arasında stratejik bir enerji merkezi olma vizyonuyla birlikte ele alıyor.

Elektriğin TANAP'ı

Enerji güvenliği artık yalnızca petrol ve doğal gazla sınırlı değil. Dünyanın hızla elektrikleştiği yeni dönemde ülkeler, elektriğin güvenli taşınacağı uluslararası iletim ağlarını da stratejik altyapı olarak görüyor. Türkiye, Azerbaycan, Gürcistan ve Bulgaristan'ın üzerinde çalıştığı Güney Elektrik Koridoru projesi de bu yaklaşımın en dikkat çekici örneklerinden biri. "Elektriğin TANAP'ı" olarak

tanımlanan proje, Azerbaycan'da üretilecek yenilenebilir kaynaklı elektriğin Gürcistan üzerinden Türkiye'ye, buradan da Bulgaristan aracılığıyla Avrupa elektrik sistemine ulaştırılmasını öngörüyor. Proje yalnızca yeni bir iletim hattı anlamına gelmiyor. Avrupa'nın yenilenebilir enerjiye erişimini artıracak stratejik bir elektrik ticaret koridoru oluşturmayı hedefleyen girişim, Türkiye'yi

bölgesel elektrik ticaretinin merkez ülkelelerinden biri haline getirebilecek potansiyel taşıyor. Fizibilite çalışmalarının tamamlanmasının ardından hükümetler arası anlaşma sürecinin başlatılması planlanıyor.

Not: TANAP (Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı), Azerbaycan gazını Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşıyan, 1.811 kilometre uzunluğunda, stratejik bir enerji nakil hattıdır.

securitas.com.tr

Farklı bir dünya görün!

Securitas Güvenlik olarak 81 ilde, 11 bölge müdürlüğümüz ve 22 binden fazla çalışanımızla 29 farklı sektöre öngörülü güvenlik çözümleri sunuyoruz. Güvenlik teknolojileri, uzaktan izleme hizmetleri, insanlı güvenlik, itfaiye hizmetleri, risk yönetimi ve danışmanlık hizmetlerimizle dünyanın daha güvenli hale gelmesine yardımcı oluyoruz.

Daha fazla bilgi için QR kodu okutun.

Trafik Sigortasında yeni dönem

Trafik sigortasında yeni dönem başladı. Birbirinden önemli düzenlemeler hayata geçirildi. Otomatik eksper atanmasına ilişkin düzenleme devreye alındı. Aracın hem hasar tespiti hem de değer kaybının yapılması sağlandı. Yeni uygulamalarla hedef; yüksek komisyonlar talep eden araçların ortadan kalkması.... Süreçlerin hızlanması ve davaların azalması.... Son yıllarda zorunlu trafik sigortasında özellikle araç değer kaybı tazminatları konusunda sigortalılar, sigorta şirketleri ve çeşitli aracı yapılar arasında uyuşmazlıklar yaşanıyordu. Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu trafik sigortasındaki kuralları sil baştan değiştirdi. 1 Temmuz itibarıyla önemli düzenlemeleri devreye aldı.

OTOMATİK EKSPER ATAMA DÖNEMİ BAŞLADI

Düzenlemelerden biri sigorta eksperleri hakkında. 40 bin lira ve üzeri hasar görmüş motorlu araçların ekspertiz işlemlerinde sigorta eksperleri Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi üzerinden zorunlu ve sıralı olarak atanacak. 40 bin lira ve altı hasarlarda da sigorta şirketi veya hak sa-

hibinin eksper atama hakkı olacak. Ancak eksperler yine aynı sistem üzerinden sıralı yapılacak.

HASAR TUTARI VE DEĞER KAYBI AYNI ANDA HESAPLANACAK

Yeni uygulamayla birlikte sigorta eksperleri hasar tutarı ile aracın kazaya bağlı olarak uğradığı ekonomik değer kaybını aynı anda belirleyecek. Aynı ekspertiz dosyası içerisinde hesaplayacak. Ekspertiz hesaplama yaparken aracın markası, model yılı, kullanım durumu, hasarın niteliği, hasar gören parçalar ve aracın piyasa özellikleri gibi kriterleri esas alacak. Böylece araç sahipleri değer kaybı için yeni bir süreç başlatmayacak, ikinci bir dosya açılmasına da gerek kalmayacak. Düzenlemeyle, değer kaybı tazminatı kaynaklı uyuşmazlıkların azaltılmasını ve süreçlerin daha hızlı, şeffaf ve adil şekilde yürütülmesini amaçlıyor. Ayrıca başvuru süreçlerinin kısalması ve dava sayılarının azalması da hedefler arasında...

TRAFİK SİGORTASINDA 'ARACI' DÖNEMİ SONA ERDİ

Bazı araçlar, değer kaybı başvuruları-

nı takip ederek yüksek komisyonlar talep edebiliyordu. Değer kaybı sürecinin doğrudan hasar dosyasına entegre edilmesiyle hak sahipleri, sigorta şirketine doğrudan ulaşabilecek. Böylece yüksek komisyonlar istenmesinin de önüne geçilecek.

AĞIR HASARLI ARAÇLARDA BELGE SUNULMADAN TAZMİNAT ALINAMAYACAK

Ekspertiz tarafından ağır hasarlı olarak belirlenen araçlara ilişkin tazminat ödemelerinde belge zorunluluğu da geldi. Araca ilişkin "trafikten çekilmiştir" kaşeli tescil belgesi sigorta şirketine sunulacak. Ardından tazminat ödemesi yapılacak.

KAZA İHBARLARININ TEK NOKTADAN YAPILACAĞI SİSTEM YOLDA

Yeni düzenlemeler bunlarla sınırlı kalmayacak. Ortak Hasar İhbar Merkezi devreye alınacak. Vatandaşlar kaza ihbarlarını tek bir merkeze kolay ve hızlı bir şekilde iletebilecek. Tüm sigorta şirketlerinin entegre olacağı sistem ile tazmin süreçleri kolaylaşacak, işlemler hızlanacak.

GELECEĞİ AYDINLATIYORUZ

13 yıldır hiç bitmeyen enerjimizle, bu toprakları aydınlatıyor, fark yaratan yatırımlarımızla yolumuza devam ediyoruz.

www.dedas.com.tr

DEMOKRASİNİN EL KİTABI

YASALAR, YÖNETMELİKLER, TÜZÜKLER

YURDAGÜL ŞİMŞEK

Demokrasiyi kısaca tanımlamak gerekirse 'halkın egemenliğini doğrudan veya seçtiği temsilciler aracılığıyla kullandığı bir yönetim biçimi' diyebiliriz. Bu yönetim biçiminin amaçları ise temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması, hukukun üstünlüğünün sağlanması ve çoğunluğun iradesiyle azınlık haklarının dengelenmesi olarak özetlenebilir. Türkiye, temsili demokrasi ile yönetilmektedir. Yani vatandaşlar, kendilerini yönetecek milletvekillerini seçerek iradelerini Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) temsil ettirir. Bu sistemin temel aktörleri hükümet, parlamento ve siyasi partilerdir.

14 | EKONOM 2026

Anayasa, yasalar, yönetmelikler ve tüzükler ise bu yönetim biçiminin yazılı kurallarını oluşturur. Peki özellikle TBMM ve siyasi partiler nasıl çalışır?

ANAYASA VE TBMM İÇTÜZÜĞÜ

Anayasa bir ülkenin temel yasasıdır. Yasalar, yönetmelikler, tüzükler anayasaya aykırı olamaz. Çıkarılan kanunların anayasaya uygunluğu ise Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenir. Anayasa Mahkemesi'nin kararları -son yıllarda aksi yönde uygulamalar görsek de- kesindir. TBMM'nin çalışma usul ve esaslarını belirleyen metin ise İktüzüktür. Bu nedenle İktüzük, çoğu zaman "TBMM'nin anayasası" olarak da nitelendirilir.

MİLLETVEKİLİ DOKUNULMAZLIĞI NASIL İŞLER?

Halk tarafından seçilen 600 milletvekili, yemin ederek göreve başladıkları anda yasama dokunulmazlığı kazanır. Bu dokunulmazlık sayesinde milletvekilleri, görev süreleri boyunca suçüstü hali gibi anayasal istisnalar dışında haklarında ileri sürülen suçlamalar nedeniyle yargılamaz. Yargılama, kural olarak milletvekilliği sona erdikten sonra yapılabilir. Ancak TBMM dokunulmazlığın kaldırılmasına karar verirse yargılama görev süresi içinde de başlayabilir. Son dönemde CHP'li belediyelere yönelik rüşvet soruşturmaları ve CHP kurul-

tayına ilişkin iddialar kapsamında bazı milletvekilleri hakkında hazırlanan fezlekeler nedeniyle dokunulmazlık tartışmaları yeniden gündeme geldi.

DOKUNULMAZLIĞIN KALDIRILMASI SÜRECİ

Milletvekilinin görevleriyle ilgili olmayan bir suç nedeniyle yargılanabilmesi için hazırlanan fezleke TBMM Başkanlığı'na gönderilir. TBMM Başkanlığı fezlekeyi Adalet ve Anayasa Komisyonu üyelerinden oluşan Karma Komisyona sevk eder. Karma Komisyon, milletvekilinin savunmasını da alarak dokunulmazlığın kaldırılması ya da yargılamanın milletvekilliği sona erdikten sonra yapılması yönünde karar verir. Hazırlanan rapor TBMM Genel Kurulu'nda görüşülerek oylanır. Dokunulmazlık kaldırılırsa milletvekili yalnızca fezlekedeki suçlama nedeniyle yargılanır. Bu süreçte milletvekilliği görevi devam eder.

SİYASİ PARTİLER NASIL YÖNETİLİYOR?

Siyasi partiler, Anayasa ve Siyasi Partiler Kanunu çerçevesinde kurulur. Partilerin merkez organları; büyük kongre veya kurultay, genel başkan ile karar, yönetim, yürütme ve disiplin organlarından oluşur. Bu organların isimleri ve üye sayıları partilerin tüzüklerinde düzenlenir. AK Parti ve MHP en üst karar organını kongre, CHP ise kurultay olarak adlandırmaktadır. İllerden seçilen delegeler aracılığıyla gerçekleştirilen kongre veya kurultaylarda; genel başkan, parti yönetiminin en üst karar organı seçilir. Örneğin; AK Parti'de 75 üyeli Merkez Karar ve Yönetim Kurulu (MKYK), MHP'de 75 üyeli Merkez Yönetim Kurulu (MYK), CHP'de ise 60 üyeli Parti Meclisi (PM) partilerin en üst yönetim organlarını oluşturur.

Bu organların içinden de yürütme kadroları belirlenir. Bunlar; AK Parti'de Merkez Yürütme Kurulu (MYK), MHP'de Başkanlık Divanı, CHP'de ise Merkez Yönetim Kurulu (MYK) olarak adlandırılır. Toplantılara çoğu zaman TBMM grup başkanvekilleri ile kadın ve gençlik kolları başkanları da katılır. Ancak uygulamalar partilere göre farklılık gösterebilir.

PARTİLERDE DİSİPLİN SÜRECİ

Siyasi partiler disiplin hükümlerini kendi tüzüklerinde düzenler. AK Parti'de Kongrede seçilen 15 üyeli Merkez Disiplin Kurulu; kurucu üyeler, genel başkanlar, MKYK üyeleri, genel

muhasibeci, il ve ilçe yöneticileri, eski milletvekilleri, eski hükümet üyeleri hakkında disiplin soruşturması yürütür. TBMM Parti Grup Disiplin Kurulu ise milletvekillerinin partiden geçici veya kesin ihracını gerektirmeyen disiplin suçlarını inceler. Milletvekillerinin partiden ihracını gerektiren durumlarda ise Müsterek Disiplin Kurulu, Merkez Disiplin Kurulu ile Grup Disiplin Kurulu'nun birlikte toplanmasıyla oluşur ve kesin kararı verir. CHP'de Kurultay tarafından seçilen 15 üyeli Yüksek Disiplin Kurulu; PM üyeleri, milletvekilleri, büyükşehir belediye başkanları, kendi üyeleri hakkındaki disiplin dosyalarını, PM'nin istemi üzerine karara bağlar. İl ve ilçe yöneticileriyle ilgili dosyalar ise Merkez Yönetim Kurulu'nun istemi üzerine görüşülür.

TBMM Disiplin Kurulu ise milletvekillerinin grup kararlarına aykırı davranışları veya görevleriyle bağdaşmayan eylemleri nedeniyle oluşan parti suçlarını değerlendirir.

Acil durumlarda partililer tedbirli olarak disipline sevk edilebilir. Bu durumda kişinin parti üyeliği soruşturma sonuçlanıncaya kadar geçici olarak askıya alınır. Bugünlerde mahkeme kararıyla yönetime getirilen Kemal Kılıçdaroğlu'nun 'tedbirli ihraç' yöntemine başvurması dikkat çekiyor.

DİSİPLİN KARARLARINA İTİRAZ EDİLEBİLİR Mİ?

Hemen hemen tüm siyasi partilerde disiplin soruşturmaları zaman zaman gündeme geliyor. Hakkında ihraç kararı verilen partililerin yasa ve tüzükler gereği itiraz hakları bulunuyor. AK Parti ve MHP gibi lider merkezli partilerde disiplin süreçleri genellikle kamuoyuna yansımıyor; çoğu zaman yalnızca sonuç açıklanıyor. CHP'de ise disiplin tartışmaları ve itiraz süreçleri daha görünür

şekilde kamuoyu önünde yaşanabiliyor.

"MUTLAK BUTLAN" NE ANLAMA GELİYOR?

Son dönemde siyasi gündemde sıkça duyulan kavramlardan biri de mutlak butlan oldu. Türk Dil Kurumu'na göre butlan, Arapça kökenli bir sözcük olup geçersizlik anlamına geliyor. Hukukta mutlak butlan, bir hukuki işlemin kanunun emredici hükümlerine, kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı olması ya da şekil ve ehliyet gibi temel şartları taşımaması nedeniyle baştan itibaren tamamen geçersiz sayılması anlamına gelir. Mutlak butlan halinde; işlem sonradan geçerli hale getirilemez, zamanaşımına uğramaz, mahkeme taraflar talep etmese bile geçersizliği kendiliğinden dikkate alır, aradan ne kadar zaman geçerse geçsin geçersizlik her zaman ileri sürülebilir.

CHP KURULTAYI DAVASINDA VERİLEN KARAR

Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 36. Hukuk Dairesi, CHP kurultay sürecine ilişkin açılan davada mutlak butlan kararı verdi. Mahkeme, bu kararla mevcut kurultay sonuçlarını baştan itibaren geçersiz saydı. Karar doğrultusunda Genel Başkan Özgür Özel ve mevcut parti yönetimi tedbir görevden uzaklaştırılırken, kurultay öncesindeki eski Genel Başkan Kemal Kılıçdaroğlu ve önceki yönetiminin görevi geçici olarak devralmasına hükmedildi. Özel ekibi kararın iptali için Yargıtay'a başvurdu. Başvuruyu ön incelemeye alan Yargıtay'ın nihai kararı bekleniyor. Ayrıca Özel ve arkadaşları yasa ve tüzük gereği Kurultay'ın temmuz ayı içinde yapılması gerektiğini savunuyordu. Kılıçdaroğlu ekibi ise iptal edilen kurultay delegeleri ile yeni kurultay yapılamayacağı görüşünü dile getiriyor. CHP'deki bu tartışma devam edecek gibi görünüyor.

**"HABERİN
ÖYKÜSÜ"**

HACER BOYACIOĞLU

BİR HABERİN ANATOMİSİ

Gazeteciliğin ustaları için rutin haber, özel habere giden yolun olmazsa olmazı...Sanırım bu gerçeği her gazeteci hayatında bir kez de olsa tadararak, deneyimleyerek öğreniyor ve -özellikle de yaş ilerledikçe:- anlatacağı güzel hikayeler arasına dahil ediyor. Benimkisi de işte böyle bir hikaye...

Yıl 2012..Bir kasım günü...Ankara ekonomi muhabirlerinin çoğu için bu dönem TBMM'de zorunlu şark görevi dönemi...Plan Bütçe Komisyonu'nda saatler ve saatler süren bütçe görüşmelerinde bazen o kadar uzun tartışmalar yaşanıyor ki sesler bir yerden sonra sözcük olma vasfını kaybediyor da sanki bir uğultu topu oluyor. İşte böyle durumlarda yeni bir sözcük grubu duyduğunda dikkatini tekrar yoğunlaştırılabilmek sanırım belli bir süreç alıyor. Ben de bu yeteneği kazandığımı tam da o günlerde keşfettim:)

Bütçenin geneli hakkında teknik görüşler ufak ufak akarken, birden konu Sayıştay denetimlerine kayıverdi. Sayıştay raporlarının Meclis'e gelmediğinden yakınıyordu vekiller. Her vekil konuyu biraz daha detaylandırırken, dönemin komisyon başkanı Lütfi Elvan da tartışmalara yeni bir boyuttan katılıyordu.

Elvan, "Bu yıl bize intikal etmesi gereken Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporu bizlere ulaşmamıştır. Bu tamamıyla bize ulaşması gereken, mutlaka ulaşması gereken raporlardır. Yani yasal süreç, daha doğrusu yasanın gerektirdiği hususlar Sayıştay tarafından yerine getirilmemiştir bugün itibarıyla. Bununla ilgili hem Başkanlık Divanı olarak bir değerlendirme yapacağız hem de bunu Sayın Meclis Başkanıyla görüşeceğiz ve bununla ilgili atılması gereken adım neyse atacağız" diyordu. Bundan sonrasında tartışmalar su gibi aktı. Sayıştay yetkililerinin açıklamaları, vekillerin itirazları, araya sıkıştırılan kanun maddeleri...Hepsi tek bir gerçeği anlatıyordu: Sayıştay raporları Meclis'e gönderilmemişti...

Yine de Ankara'da haberciyseniz kendi kulaklarınıza dahi inanmamayı öğrenirsiniz, çünkü adınız kadar emin olduğunuz konular için dahi yalanlamalar yapılabilir, bizzat size söylenmiş sözler sizin hayal dünyanızmış gibi yansıtılır. Buradan da gene gazeteci yükümlerinin çok iyi bildiği ikinci kurala gidiyoruz: tekrar tekrar teyit et ve tutanaklara bak. Asla boşluk bırakma. Çünkü tutanaklar gazetecinin yüzyıllık dijital teybi, onu asla yanıltmayan yapay zekasıdır. (Bu mesajları yazının içindeki ürün yerleştirmeler gibi düşünebilirsiniz.)

Ben de öyle yaptım, kendime bile güvenmedim, önce tutanakları okudum, sonra da Sayıştay'a sorularımı ilettim ve gelen "2011 denetimlerine

16 | EKONOM 2026

ilişkin hazırlanan taslak raporlar Sayıştay içerisindeki süreçlerden geçerek Sayıştay raporuna dönüşmemiştir. Bu nedenle Sayıştay Başkanlığı'nın parlamentoya sunması ya da herhangi bir kuruma göndermesi gereken süreçleri tamamlanmış, bekleyen herhangi bir Sayıştay raporu bulunmamaktadır" yanıtıyla birlikte habere son noktayı koydum.

O haber, artık yayın hayatına devam etmeyen Radikal Gazetesi'nin 27 Kasım 2012 tarihli manşetinde "Denetimde 2011 yılı boş geçti" başlığıyla çıktı. Kamu kurumlarının yaptığı harcamaların denetim sonuçları TBMM'ye gelmemiş ve neredeyse ilk kez TBMM kamunun harcamalarıyla ilgili denetçilerin saptamalarını öğrenememişti. Dahası tek görevi denetim olan Sayıştay hazırladığı 132 raporu bir gecede yok saymış ve adeta bir yıllığına kendi kendini işlevsiz hale getirmişti.

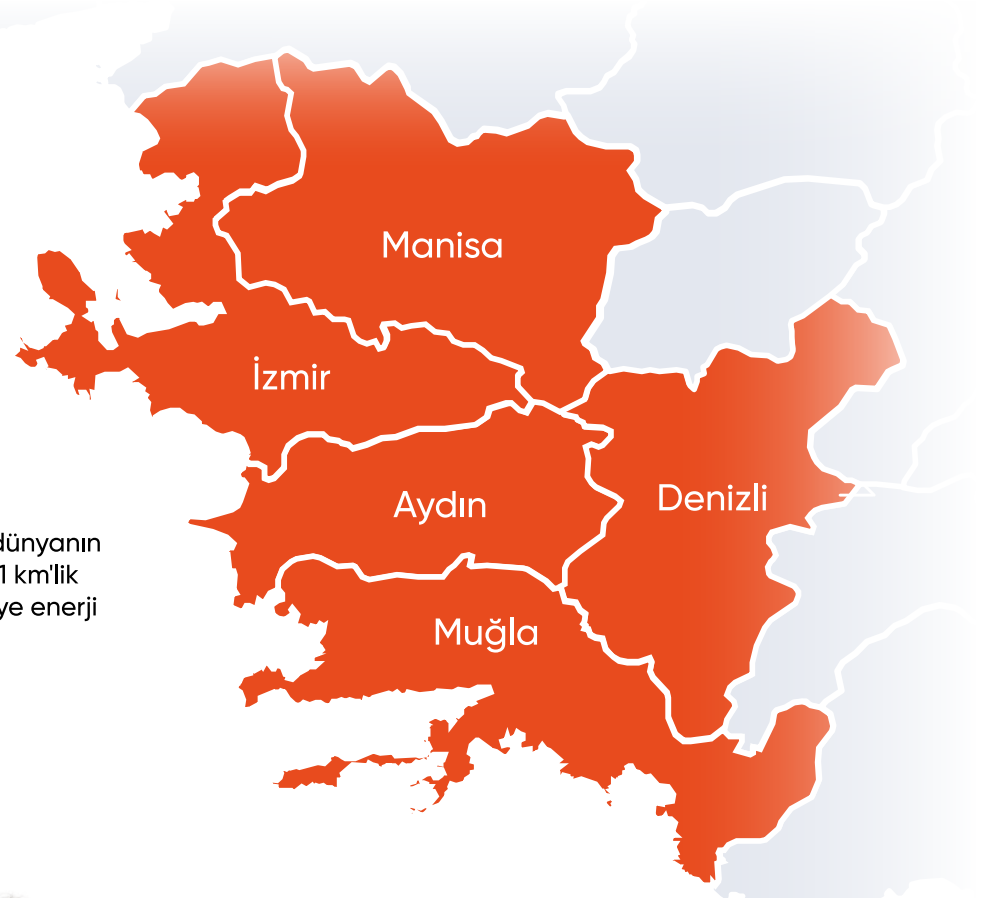
Sayıştay denetimlerinin kapsamı ve içeriğiyle ilgili tartışmalar bu haberden sonra uzun yıllar devam etti ve halen de devam ediyor. Benim hayatımda ise gazeteci tabiriyle "gündem" olan Sayıştay haberi gurur duyduğum iki ödüle layık görülme vesile oldu, hep büyük bir tebessümle anacağım, "ben yaptım" diyebileceğim çok güzel bir anıya dönüştü. Tarihe düşmüş önemli bir not oldu.

Ama benim hikayelerim genelde sakın bir sonla bitmiyor. Bu da öyle oldu. Haberin unuttuğum detaylarını hatırlamak için interneti taradığımda bir de ne göreyim, aslında böyle bir haber yokmuş, internetin her yerinden sökülüp atılmış.

5 İlde Hayat İçin Enerji Dağıtıyoruz!

Aydın, Denizli, Muğla, İzmir ve Manisa'da, dünyanın çevresini 5 kez saracak uzunluktaki 200.431 km'lik dağıtım hattımızla yaklaşık 10,9 milyon kişiye enerji ulaştırıyor; Türkiye'deki her 8 kişiden 1'ine dokunuyoruz.

Hayat için enerji

Sanki böyle bir haber hiç olmamış da ben hayallerimden bir anımı size anlatıyormuşum gibi... O yüzden haberin basılı formatını bulmak için bir hayli çaba sarf etmemiz, kütüphane arşivlerini taramamız gerekti.

Buradan da sanırım üçüncü mesajımıza geliyoruz: İnternet çağında haberleriniz, teknoloji devlerinin, algoritmaların ve dönemin şartlarının izin verdiği kadar var, o yüzden arşivciliğe devam...

NATO'NUN TARİHTEKİ İKİNCİ TÜRKİYE ZİRVESİ ÜÇÜNCÜ DÖNEMİ ARALADI

NATO 3.0 ANKARA ZİRVESİNDE GELDİ. İTTİFAK ÜYELERİ 36. LİDERLER ZİRVESİ KAPSAMINDA SAVUNMA SANAYİ BANKASI KURULMASINDAN 50 MİLYAR DOLARLIK ORTAK SAVUNMA ANLAŞMALARINA KADAR BİRÇOK KONUDA SOMUT ADIM ATTI. ABD BAŞKANI TRUMP'IN DA KATILMASIYLA İTTİFAKTA TÜRKİYE'NİN ÖNEMİNE YOĞUN BİR VURGU YAPILDI.

NATO'nun 36.liderler zirvesi NATO 3.0 tartışmaları ile birlikte Ankara'da gerçekleşti.

Ankara'da düzenlenen 36. NATO Liderler Zirvesi, güvenlik, diplomasi ve savunma yatırımları yönüyle ekonomide birçok yeni küresel politikanın kapılarını aralayan gelişmelere sahne oldu.

Zirve öncesinde ABD medyasında Türkiye üzerine yapılan analizler ile zirve sonrasında yapılanlar birbirinden epey farklıydı. Soğuk Savaş döneminde SSCB'yi çevreleme politikasının önemli bir ayağı olan Türkiye'nin, Soğuk Savaş sonrasında NATO içindeki etkisini görece kaybettiği düşüncesinin hâkim olduğu süreç resmen son buldu. Batılı devletler Türkiye'yi yeniden İttifak'ın Güney ve Doğu kanadını koruyan "güvenilir" ortak seviyesinde görmeye başladı. Tabii bunda, NATO'nun genişleyen etki alanı ve Ukrayna'yı işgal eden Rusya'nın artan saldırganlığı da başı çeken sebepler arasında gösteriliyor.

Türkiye'nin özellikle Gönüllüler Koalisyonu tarafından Ukrayna'ya verilen destek kapsamında Karadeniz'de oluşturulacak güvenlik garantilerini komuta düzeyinde sağlamak için ipleri eline almasının da Türkiye'ye karşı gelişen bu yaklaşımda etkisi var.

Çünkü son yıllarda Türkiye'nin Rusya ile artan iş birliği Avrupa tarafından ortak cephe alma noktasında farklı bir tavır olarak değerlendirildi.

Türkiye'nin Rusya ile arabulucu seviyesindeki pozisyonunu bir adım öteye götürerek sınırlandırıcı bir boyuta taşınması Avrupalı devletler tarafına yaklaşıldığını göstermesi yönünden dikkat çekici bir boyut olarak vurgulanıyor.

Ayrıca Rusya'nın artan saldırganlığı ile birlikte NATO'nun da Türkiye'nin değerini yeniden keşfetmeye başlaması üç çeyrek asırlık bir ittifak için yeni bir şey değil.

Bu derin farkındalık ABD medyasındaki manşetler ve analizlerde kendisini göstermeye başladı.

Bu durum, NATO'yu sürekli eleştiren ABD Başkanı Trump'ın da açıklamalarına yansdı.

ANKARA ZİRVESİ TRUMP'A YARADI

Türkiye'nin artan savunma sanayii yatırımlarıyla birlikte bölgesindeki krizleri çözme konusunda proaktif politikalar geliştirmesi ve özellikle ABD ile uyumluluğu öncelemesi, Trump'ın açıklamalarında satır başlarında konumlanan ifadeler olarak yer buluyor.

ABD tarafında değişen bu bakışa rağmen Ankara Zirvesi öncesinde düzenlenen basın toplantısında konuşan NATO Genel Sekreteri Mark Rutte ise Türkiye ile ilgili terletici sorularla yüzleşti.

ABD Başkanı Trump, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın daveti üzerine geldiğini söylediği Ankara Zirvesi'nde Erdoğan ile dostluklarını gösteren kareler vermekten çekinmedi. Trump ortak basın açıklamasında CAATSA'nın artık çözülmesi gerektiğini açıklarken Türkiye'nin F-35 programına dönüşü için de çalışılacağını söyledi. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Trump ile yaptığı görüşmenin ardından Türkiye'nin beklentilerine yönelik somut neticeler alınacağını altını çizdi.

Ankara Zirvesine 3 bin gazeteci akreditasyon yaptı. NATO zirveleri arasında en geniş basın katılımının sağlandığı zirve Ankara'da gerçekleşti.

Cumhurbaşkanı Erdoğan ile görüşen Genel Sekreter Rutte'nin Savunma Sanayi Forumu açıklamaları dikkat çekti.

RUTTE'NİN AÇIKLAMALARI

- Ekonomik gücümüzü askeri yeteneklere dönüştürmemiz gerekiyor. Parayı işe koymalıyız. Savunma planlarından insansız hava araçlarına, paradan füzeler ve önleme sistemlerine kadar.
- NATO Zirvesi Savunma Sanayi Forumu, caydırıcılık ve savunmanın gerektirdiği yetenekleri sunmak için sektörle nasıl çalıştığımızı sergileyeceğimiz platform olacak.
- Karşı karşıya olduğumuz tehditler gerçek; Ukrayna'ya karşı savaşını sürdüren Rusya da dahil.
- Demokrasi söz konusu olduğunda, demokrasi seçimlerden çok daha fazlasıdır. Seçimler elbette demokraside çok önemlidir, ancak demokrasi aynı zamanda özgür medyadır; bu salonda bulunan sizler, istediğiniz tüm soruları sorabilir, istediğiniz yazıları yazabilir, araştırmalarınızı yapabilirsiniz.
- Ankara, İstanbul bir bütün olarak Türkiye gerçekten önemli ve haritadaki yeriniz önemli. NATO'daki liderliğiniz

önemli ve bu zirveyi, Ankara'da düzenlemeniz bunun kanıtı.

- Fransız gazetecinin S400 sorusuna iki ülke arasındaki mesele olarak yanıt verdi.
- Rutte Zirve'nin sonunda ise Ankara'dan gelen mesajın açık olduğunu söyledi. NATO'nun sözünü tuttuğunun altını çizdi ve savunma yatırımlarının arttığını, yeni yeteneklerin kazandırıldığını, savunma sanayi üretiminin genişlediğini ve Avrupa müttefikleri ile Kanada'nın güvenlikleri için daha büyük sorumluluk üstlendiğini vurgulayarak, "Güvenliğimizi daha iyiye doğru yeniden dengeliyoruz ve NATO 3.0'ın özü de budur." değerlendirmesini yaptı. Türkiye'nin demokrasisine ilişkin zor sorulara Rutte'nin demokrasi tanımını esneterek cevap vermesi dikkatlerden kaçmadı.

Türkiye'ye getirilen eleştirilerin yanında Avrupa devletlerinin durumu da bu anlamda epey dikkat çekiyor.

AVRUPALILAR İÇİN ZOR BİR YIL OLDU

Trump'ın sürekli eleştirdiği Avrupalı liderler son bir yılda birçok şey yaşadı. Oval Ofis önündeki bekleyişlerinden, Trump'ın Grönland'ı talep etmesine ve tüm tarafları dışarıda bırakarak Ukrayna savaşında Putin ile barış anlaşması arayışlarına kadar her durumda edilgen bırakıldılar.

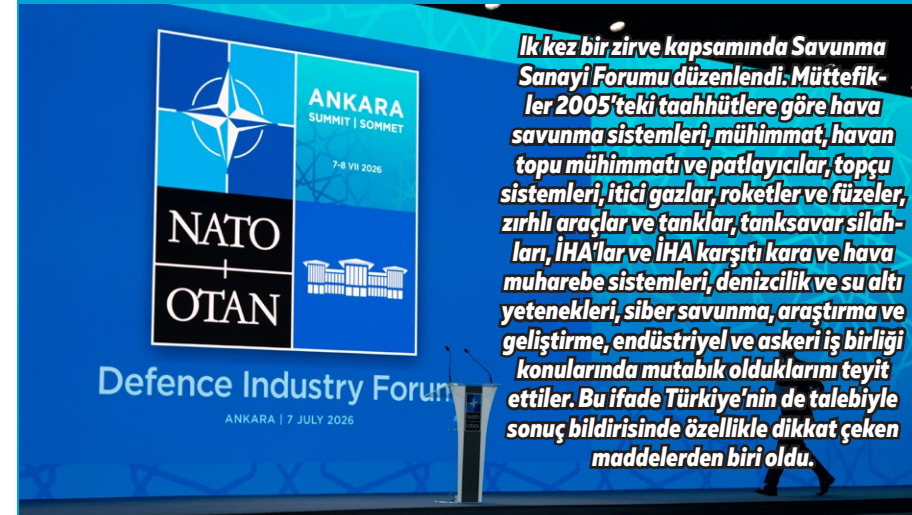
Ankara Zirvesi'nde Avrupalı müttefiklerin gündemi daha çok Trump'ı memnun etmeye odaklanarak oyunu sürdürmek üzerine kuruluydu.

Trump'ın beklentilerini karşılamaya dönük bu politika İttifak'ın Avrupa üyelelerinde ön plana çıktı.

Çok değil daha bir yıl önce, NATO'dan çıkmayı düşünen ABD'nin Avrupa'nın güvenliği için görevine devam etmesi isteniyordu.

Bunun için Trump'ı ikna ettiklerini düşünen Avrupalı liderler 2025 Lahey Zirvesindeki kararlara uydukları konusunda Trump'ın tepkisini çekmemek için Ankara Zirvesi'nde yoğun bir çaba gösterdiler.

Nitekim bu çaba sonuç bildirisine de yansdı.

İlk kez bir zirve kapsamında Savunma Sanayi Forumu düzenlendi. Müttefikler 2005'teki taahhütlere göre hava savunma sistemleri, mühimmat, havan topu mühimmatı ve patlayıcılar, topçu sistemleri, itici gazlar, roketler ve füzeler, zırhlı araçlar ve tanklar, tanksavar silahları, İHA'lar ve İHA karşıtı kara ve hava muharebe sistemleri, denizcilik ve su altı yetenekleri, siber savunma, araştırma ve geliştirme, endüstriyel ve askeri iş birliği konularında mutabık olduklarını teyit ettiler. Bu ifade Türkiye'nin de talebiyle sonuç bildirisinde özellikle dikkat çeken maddelerden biri oldu.

KRİTİK HAM MADDELERDE YENİ İŞ BİRİLGİ

Rutte, Savunma Sanayi Forumunda savunma için kritik öneme sahip maddeler konusunda yeni bir proje başlatıldığını duyurdu. Projenin savunma üretimi için gerekli olan kritik hammaddelerin, bileşenlerin ve geri dönüştürülmüş ürünlerin tedariki, depolanması, taşınması ve yönetimine odaklandığını söyleyen Rutte proje yürütecek ülkeler; Belçika, Kanada, Danimarka, Finlandiya, Yunanistan, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, İspanya, İsveç ve Türkiye olacağını söyledi. Ayrıca HALO (Hibrit İttifak Katmanlı Uzay Operasyonları) projesi de devreye alındı. Buna rağmen ABD Başkanı Trump'ın NATO Genel Sekreteri Rutte dâhil Avrupalı liderlere mesafeli olması dikkatlerden kaçmadı.

ABD Başkanı'nın sıcak ilişki kurduğu liderlerin başında ev sahipliğini yapan Cumhurbaşkanı Erdoğan ile İzlanda'nın genç Başbakanı Kristrún Frostadóttir vardı.

İzlanda Başbakanı'na olan ilginin arkasında yatan esas sebebin Arktik Okyanusu'nda Grönland ile birlikte İzlanda'nın geniş bir sınır alanına sahip olması düşüncesi herkesin aklında şüphe etmeden yer buldu.

İTTİFAK İÇİNDEKİ ASKERİ DENGELER DEĞİŞİYOR

Trump'ın ikinci dönemiyle birlikte "Önce Amerika" söyleminin yeniden merkeze oturması sonrasında ABD'nin başat güç olarak küresel hegemonyasını devam ettirmesi için Çin'in mutlak yükselişini durdurmak kaçınılmaz bir gündem olarak ajandasının ilk sırasında yer alıyor. Bu kapsamda Asya'daki gücünü artırmak isteyen ABD'nin NATO'yu da buraya sürüklemek istemesine rağmen NATO'da bu güç aktarımını sağlayacak müttefik sayısının ABD ve Türkiye dışında çok az olması Trump'ın Avrupa'ya dönük politikalarının merkezinde yer alıyor.

2026 yılının başında yayınlanan ABD güvenlik ve strateji belgelerinde Rusya'nın artık bir tehdit olarak yer almaması, buna rağmen NATO'nun tehdit algılamasında Rusya'nın hâlâ başı çekmesi aslında

Askeri uygulamalarda kritik hammaddeler için tedarik riski

Kaynak: Savunma için stratejik hammaddeler: Avrupa endüstrisinin ihtiyaçlarının haritalanması. Benedetta Girardi, Irina Patrauhau, Giovanni Cisco and Michel Rademaker. The Hague Stratejik Araştırmalar Merkezi, Ocak 2023.

NATO'nun kritik gördüğü ham maddeler: Alüminyum, Berilyum, Kobalt, Galyum, Germanyum, Grafit, Lityum, Manganez, Platin, Nadir Toprak Elementleri, Titanyum, Tungsten.

Atlantik'in iki yakasındaki müttefiklerin gündemlerinin ne kadar da farklı olduğunu gösteriyor.

İşte bu ayrım Çin'i çevreleme ve yeni bir ticaret rotası olarak Arktik Okyanusunda aktör olma yolunda ABD'nin öncelikli politika alanını oluşturuyor. ABD'nin bu politikasına destek arayışı Ankara Zirvesine katılan ama aynı zamanda ittifaka üye olmayan devletler üzerinden de okunuyor.

NATO'NUN YENİ AÇILIM ALANLARI BELİRİYOR

Avrupalı devletlerin talebiyle bölgesel güvenlik ve savaş gündemiyle Ukrayna'nın, Türkiye'nin talebiyle stratejik ortak ve enerji güvenliği temasıyla Azerbaycan'ın ve ABD'nin talebiyle Asya Pasifik ortağı olarak Japonya ve Güney Kore ile Hint Pasifik bölge temsilcileri olarak da Avusturalya ve Yeni Zelanda'nın katılımı aslında ittifak üyelerinin ilgi alanını gösteriyor. Bu tabloda Azerbaycan'ın yakın dönemde NATO'nun açık kapı politikasıyla bir-

liğe başvuru için fırsat kolladığını hatta Ermenistan ile sağlanan barışın devamı için aynı Yunanistan ile Türkiye'de olduğu gibi birlikte NATO'ya katılımının mümkün olabileceğini değerli Ekonom okuyucularının dikkatine de şimdiden sunmakta fayda var.

Bu denklemde en çok dikkat çeken durum Avrupa'nın Soğuk Savaş döneminde bu yana kıtasında sıcak bir çatışma öngörmemesi nedeniyle kıtanın güvenliğini ağırlıklı olarak ABD'nin finansmanındaki NATO'ya bırakması oldu. Avrupalı liderler geleceklerini, yeniden harlanan Rus tehdidine karşı ABD'nin politikasının belirsizliklerine hapsetmiş durumdalar.

Bu belirsizlik anında Trump'ın Grönland'ı satın alma talebi ve Ukrayna'yı işgal altındaki bölgelerin bir kısmını Rusya'ya bırakacak bir barışa zorlaması oluşan bu denklemi içinden çıkılmaz bir boyuta taşıdı.

Daha da köşeye sıkışan Avrupalıların NATO'da Türkiye'nin konumuna dikkat çek-

meleri de tesadüf olmadı.

ATLANTİK'İN İKİ YAKASINDA GERİLİM

Avrupalı liderler, zor geçen bir yılın ardından Ocak ayında Avrupa Zirvelerinin merkezi olan Brüksel'deki Avrupa Binasında "terapi gecesi" olarak adlandırılan bir toplantı yaptılar.

Bu zirvenin içeriğinin NATO'nun Ankara Zirvesinin hemen öncesinde ortaya çıkması ise ABD ile Avrupa arasında yeni bir siyasi gerilim meydana getirdi. Avrupalı liderlerin Trump hakkındaki şikayetlerini dile getirdikleri ve 'terapi gecesi' olarak adlandırılan Brüksel Zirvesi'nin ardından gözler Ankara'ya çevrildi. Ankara Zirvesi'nde Avrupalıların tek gündemi, bir sene önceki Lahey Zirvesi'nde verdikleri 'askeri harcamaları artırma' sözünü tuttuklarını Trump'a kanıtlamaktı. ABD Başkanı Trump ile yaşadıkları sorun-

lar nedeniyle terapi geceleriyle kendilerini rahatlatan Avrupalı liderler bir yana Ankara Zirvesi'nde Türkiye'nin hem ABD hem de NATO nazarında açıkça farklı bir koltukta oturduğu görüldü.

Erdoğan'a dış geçiremeyen Avrupalı liderlerin göç konusunda Türkiye ile imzalanan Geri Kabul anlaşmasıyla başlayan sessizlikleri AB'nin en üst isimlerinden biri tarafından yakın zamanda bozulmuştu. AB Komisyonu Başkanı Ursula von der Layen'in Balkanlar'daki devletlerin AB'ye üyelik süreçlerine atıf yaparak Türkiye, Rusya ve Çin etkisine girmeden Avrupa'nın tamamlanması gerektiği açıklamasını yapmıştı. Fakat bu sözleri dile getiren Layen'in Cumhurbaşkanı Erdoğan ile samimi pozlar vermesi dikkatlerden kaçmadı.

AVRUPA ELİNİ TAŞIN ALTINA KOYUYOR

Ankara Zirvesi sonrasında Atlantic Council'in düzenlediği Zirve çıktıları ve ABD ve Türkiye arasındaki savunma iş birliğini konu alan bir etkinlikte konuşan Dışişleri Bakanı Yardımcısı Levent Gümrükçü aslında son yıllardaki durumu çok net bir şekilde şu sözlerle ifade etti: "Son 10-15 yılda ilk kez ABD yönetimine tam anlamıyla güven duyuyoruz. ABD ile çok daha derin bir savunma sanayii iş birliği kurmayı hedefliyoruz."

Layen'in Economist dergisine NATO Genel Sekreteri Rutte ile yazdığı ortak makalede Avrupa'nın artık ABD askeri güvencesine dayanarak hareket ettiği günlerin geride kaldığını açıklaması dikkate değer görüldü.

Türkiye'nin savunma sanayisinde attığı adımların giderek arttığı bir dönemde Avrupa'da artan bu farkındalık bir tesadüf değil.

Avrupa'nın savunma sanayisinde atmak istediği adım için oluşturduğu SAFE Fonu bu anlamda ikilik çıkaran ilginç bir tablo olarak kendisini gösteriyor.

Türkiye'nin başvurusuna rağmen fona katılımının sağlanmaması Zirve'de konuşulan gündem maddeleri arasında yer aldı.

Hatta NATO Zirvelerinde ilk kez Zirve gündeminin içinde bir Savunma Sanayi Forumu ve üretim anlaşmaları yer aldı. NATO müttefikleri arasındaki bu ikilik yaratan tutumun giderilmesi Zirve sonu bildirisinin ruhuna da yansıdı.

İngiltere, Almanya ve İspanya'nın onayı ile Türkiye'ye Eurofighter satışının önünün açılması ve zirve öncesinde SAMP-T hava savunma sistemi için vize çıkması, Avrupa içindeki Türkiye karşıtı cephenin bir miktar zayıfladığını gösteren gelişmeler oldu.

ORTAK SAVUNMA ANLAYIŞINA VURGU YAPILDI

Benzer bir adımın SAFE Fonu için de atılıp atılmayacağı Zirve sonrasındaki günlerin gündemi olacak.

Tabii Fransa başta olmak üzere Kuzey ve Orta Avrupa ülkelerinin Türkiye'ye karşı engelleyici bir tutum içinde olduğu biliniyor.

Zirvenin iç politikaya etkileri ise uzun vadede kendisini gösterecek.

İsrail'in saldırgan politikalarla çevresinde-

ki ülkelere karşı sıcak çatışmaya girmesi, bir süredir Türkiye'nin İsrail aleyhine dile getirdiği söylemleri haklı çıkarır nitelikteydi.

Nitekim İran'a yapılan saldırıyla birlikte hükümetin bu anlatısı uluslararası kamuoyunda fazlasıyla karşılık buldu.

Savunma sanayiinde artan yatırım hamlelerinin yanı sıra, ABD ve NATO'da yükselen gücüne rağmen Rusya'nın tepkisini çekmeyen ve ekonomik ilişkilerini fırsat buldukça ilerletmeyi hedefleyen Türkiye'nin, olası İsrail saldırganlığına karşı yalnızlaşmaktan uzak bir politik çizgiye konumlanmaya çalıştığı görülüyor.

Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın İsrail ile Türkiye'nin çatışmasını gerektirecek bir senaryonun olmadığı söylemini Zirve'nin hemen ardından verdiği bir röportajda yinelemesi, zamanlaması itibarıyla dikkat çekti.

Türkiye'nin; güvenlik politikasını olası savaş zemininden barış zeminine taşımaya çalışırken, savunma sanayisini de en kötü senaryoya göre hazırlamaya çalıştığı ve ABD politika yapıcılarının nazarında da ötekileştirilmekten uzak durulma çabasına girildiği görülüyor.

Nitekim Türkiye'nin, ABD Başkanı Trump öncülüğünde kurulan Gazze Barış Kurulu'na katılması ve kurulun son üyesinin İsrail olması, taraflar arasında uluslararası bir iyileşme zemini yakalandığını da ortaya koyuyor.

Gazze'deki soykırım suçları nedeniyle Netanyahu Hükümetini suçlayan Dışişleri Bakanı Fidan, açıklamalarıyla yaklaşan İsrail seçimlerinde Netanyahu'nun İsrail halkına yönelik korku politikasıyla yeniden sandıktan bir mecburiyet olarak çıkmasını engelleme amacı da taşıyor.

ZİRVENİN GERİLDİĞİ ANLAR

Zirvenin en önemli açıklaması Trump'ın, Avrupa liderlerinin tutumu nedeniyle ABD'nin NATO'dan çıkmayı bile düşündüğü yönündeki ifadelerini tekrar teyit ettiği anlar oldu.

Trump; taleplerine karşılık vermeyen Avrupalılara karşı ABD ordusunun Avrupa'dan kademeli olarak çekileceğini belirtti.

ABD'nin bu açıklaması, Doğu Avrupa ülkelerinde ve Almanya'da Rusya'ya karşı bir hat olarak konumlanan on binlerce ABD askerinin yaratacağı çekilmeyle oluşacak güç boşluğundan dolayı Rusya'nın iştahının kabarcacağı ve saldırganlığının yaratacağı korkusunu büyütüyor.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın NATO zirvesinin ardından liderlere sunulan bir hediye ise epey dikkat çekti. Slovakia Devlet Başkanı Peter Pellegrini Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın MKE AŞ üretimi Revolver model Gümüşay tabancısını basın mensuplarına tanıttı. İngiltere Başbakanı Starmer gibi bazı liderler ise ülkelerindeki ateşli silah yasaları nedeniyle hediyeği büyükelçiliklerinde bıraktılar.

Avrupalıların Trump'ın ikinci iktidarında bu ihtimal nedeniyle yoğun bir mekik diplomasisine girişmiş ve en son Avrupalı liderler Oval Ofisin önünde soluğu almıştı.

NATO, TÜRKİYE'Yİ YENİDEN KEŞFEDİYOR

ABD müesses nizamının şimdilik NATO'dan çıkmayı ve Avrupa'daki askerlerini çekmeyi düşünmediği analizleri yapılsa da The Wall Street Journal'ın haberine göre ABD Savaş Bakanı Hegseth tarafından Haziran'daki NATO savunma bakanlarının Brüksel'deki toplantısında, Avrupa'daki Amerikan askeri varlığının daha da azaltılacağı açıklamasını yapması planlanıyordu.

Bunu ABD'nin ekonomisini düzeltmek için

atılacak adımlar listesinde bulundurmaya devam eden Trump Yönetiminin askeri içerikte bir küçülme adımı atması kaçınılmaz görünüyor.

Hatta ABD'nin bu küçülme planı öncesinde ortaya çıkan İran saldırganlığının İsrail lobisinin baskısıyla gerçekleştiği ve ABD'nin bu anlamda caydırıcılığını gösterdiği son ve büyük bir adım olacağı da değerlendiriliyor.

Bu durumun farkına varan Avrupalı liderler, Ankara Zirvesi'nde daha "Avrupalı" bir NATO oluşumu için sinyal verdiler.

Fakat kurulacağı söylenen savunma bankasının kurucuları arasında yer almayan Avrupa'nın büyük devletleri, bu açıklamayı destekleyecek somut politikaları henüz ortaya koymadı.

SAVUNMA, GÜVENLİK VE DAYANIKLILIK BANKASI

2027'de faaliyete başlayacağı duyurulan bankaya Arnavutluk, Belçika, Yunanistan, Letonya, Lüksemburg, Romanya, Ukrayna ve Türkiye destek vereceklerini açıkladı. Kurucu ülkeler 134 milyar dolar sermaye sözü verdi. Fakat birkaç gün sonra yapılan müzakerelerde Türkiye tarafı yönetim yapısında uzlaşamadığı için desteğini geri çektiğini açıkladı.

Fransa bu anlamda artırmaya çalıştığı savunma sanayi harcamaları için Sahel bölgesindeki etki kaybı nedeniyle bir süredir gözünü Yunanistan'a çevirdi.

Hatta bu uğurda birkaç ay önce Atina'ya ziyaret eden Macron'un Türkiye'yi saldırganlıkla itham ettiği üstü kapalı bir tehdit açıklaması bile oldu.

Daha sonra Élysée Sarayı sözcüleri Macron'un sözlerinin Türkiye'ye yönelik olmadığını açıklayarak durumu toparlamaya çalıştı.

Benzer bir durumun yaşandığı Almanya'nın şahin siyasetçileri arasında yer alan Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Layen'in Türkiye karşıtlığı da bir sır değil.

Balkanlardaki Türk varlığının azaltılması gerektiğini söyleyen Layen'in açıklamaları tepki çekince sözcüleri durumu yatıştırmaya çalışmıştı.

Fakat Layen'in Ankara'ya gelince Erdoğan ile sıcak pozlar vermesi Avrupa kurumlarının ciddiyeti ile Avrupa siyasetini gözler önüne serdi.

Netice itibarıyla Trump'ın bizzat Erdoğan'ın daveti nedeniyle zirveye katıldığını söylemesi hem Türkiye'ye hem de Erdoğan'a oldukça puan toplayan bir tablo ortaya çıkardı.

İran ile yaşanan çatışmalarda Türkiye'nin yapıcı tavrına övgüler yağdıran Trump'ın aynı desteği Avrupalı liderlerden görmediği vurgusu dikkat çekici bir boyut olarak ortaya çıktı.

LİDERLERDEN ORTAK DAYANIŞMA VURGUSU

Zira, Trump'ın Avrupalı liderlere karşı

tutumu nedeniyle NATO Zirvelerine katılmayacağı beklentisi oldukça fazlaydı.

Üstelik bir de İran ile savaş halindeyken savaşta olduğu devlete sınır bir yere gelen bir ABD Başkanı bu anlamda oldukça dikkat çekmiş oldu.

Hatta İran'ın Türkiye semalarında uçurduğu füzelerin sınırındayken ve Dini Liderleri bir bombalama sonucu hayatını kaybetmişken İran ile barışın bittiğini açıklaması ise Ankara Zirvesi'nin en önemli dış politika gündemleri arasında yerini aldı.

Sonuçta Avrupalıların ABD ile kriz yaşadığı bir dönemde Trump'ın Türkiye'ye geliş Cumhurbaşkanı Erdoğan'a hem Avrupa hem de NATO içinde itibar kazandırdı.

Yeni bir krizi kaldıramayacak durumdaki Avrupa'nın NATO Zirvesi'nin hemen ardından Ortak Anlayış belgesi açıklamasıyla Türkiye'ye yönelik suçlayıcı ifadeler kullanması Dışişleri Bakanlığı tarafından tepkiyle karşılandı.

Türkiye'nin NATO Zirvesindeki başarısını gölgelediği açıklamasıyla rapora verilen tepki Avrupa'nın ön yargılı davrandığı eleştirilerini beraberinde getirdi.

Zirve tüm yaşananlara rağmen bir sene önceki Lahey Zirvesi'nde Avrupalıların yüzde 5 savunma harcaması hedeflerine bağlı kalındığı ve NATO'nun siber dünya ve uzay çalışmalarında daha aktif olacağı 3.0 döneminin planlandığı bir duruş ile tamamlanmış oldu.

Zirvenin sonuç bildirisi, tüm müttefiklerin onayıyla yayımlanmış olsa da satır aralarındaki 'Trump doktrini' ve Ankara Stratejisi ile Avrupa'nın savunma arayışı, Ankara'nın artık bir 'ev sahibi' olmanın ötesinde, yeni güvenlik mimarisinin 'kilit taşı' olduğunu gösteren bir patikayı işaret ediyor.

Önümüzdeki 15 yıl, sadece silah sistemlerinin değil; ittifak içindeki finansal ve teknolojik bağımsızlık mücadelelerinin de zirvesi olacağı benziyor.

Ankara Zirvesi Sonuç Bildirisi

■ Müttefikler 5. madde kapsamında bir üyeye saldırı olması durumunda koşulsuz destek vereceklerini yeniden teyit ettiler.

■ Rusya ve terörizm tehditlerine karşı Lahey'de alınan savunma harcamalarını 10 yıl içinde yüzde 5'e yükseltme kararı teyit edildi. Savunmada yapılan 140 milyar dolarlık artış vurgulandı. Zirve kapsamında 50 milyar dolarlık yeni proje ve iş birliği anlaşmalarının yapıldığı açıklandı.

■ Savunma ticaretine yönelik engellerin kaldırılması için çalışılacağına altı çizildi. Uzun ve siber varlıkla desteklenen nükleer, konvansiyonel ve füze savunma sistemleriyle sağlanan caydırıcılığın ve üstünlüğün korunacağı açıklandı. Derin hassas vuruş, entegre hava ve füze savunması, insansız sistemler, en son teknolojiler ve istihbarat yetenekleri de dahil olmak üzere tüm alanlarda yetenek hedeflerine yeni yatırımlar yapılacağı kaydedildi. Ortak çalışacak bir transatlantik savaş bulutu geliştirildiği ve güçlü yapay zeka modellerinin hazırlandığı ifade edildi.

■ Ukrayna'ya ittifak üyeleri üzerinden ikili ilişkilerle destek verilmeye devam edileceği açıklandı. 2026 ve 2027'de Ukrayna'ya her yıl için 70 milyar avro askeri teçhizat, yardım ve eğitim sözü verildi.

■ İran'ın asla nükleer silaha sahip olmaması gerektiğini açıklaması yenilendi. İran'a Hürmüz Boğazı'nda seyirüsefer özgürlüğüne saygı gösterme çağrısı yapıldı.

■ Türkiye'nin misafirperverliğine teşekkür edildi.

Çin, Sincan Uygur Özerk Bölgesi'ni daha fazla Çin kültür ve ekonomisiyle görünür hale getiriyor

Sincan Uygur Özerk Bölgesi, kadim Türk tarihinin merkezlerinden biri. Şiddet eylemleri ya da merkezi hükümetin insan hakları ihlalleri iddialarıyla uzunca bir süre Dünya gündemine geldi. 2026 Sincan'ın Çin'e katılmasının 70. yıl dönümü. Yıl boyunca uluslararası medya kuruluşları bölgeye davet ediliyor. 18-26 Haziran günleri arasında, Avrupa, Ortadoğu ve bazı Afrika ülkelerinden gazetecilerin de olduğu geniş bir gazeteci grubuyla birlikte Sincan'da Çin Komünist Partisi'nin organizasyonu ile yapılan basın turuna katıldık.

Gezide kültürel ve sosyal olarak dikkati çeken unsurlar, Uygur kültürünün çok sınırlı olarak yemek ve müzik ile gösterilmesi oldu. Buna karşılık, Sincan'ın Çin'e geçişinin 70. Yılı nedeniyle yapılan sergi, gösteri ve diğer etkinliklerde özellikle bölgenin Çin tarihinin öne çıkıyor olması, Budizmin daha görünür olması dikkat çekti.

Basın turunun amacı önceden net olarak belirtildi. Ekonomik ve sosyal yön öndeydi. Ekonomik-sosyal-kültürel unsurlarla dolu bir program yapılmasına karşılık, siyasi konuların sorulabileceği herhangi bir yönetici-yetkili ile görüşme olmadı. Sincan'ın daha önce küresel gündeme taşınmasına yönelik tüm unsurlar "gösterilerek" yanıtlanmaya çalışıldı.

Mehmet KAYA
URUMÇİ-ŞANHAN-TURFAN-HOTAN -

Sincan (Çince söylenişinin Latin alfabesiyle Xinjiang) Uygur Özerk Bölgesi kritik bir coğrafyada bulunuyor. Rusya, Moğolistan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Afganistan, Pakistan ve Hindistan ile sınırı var. Bölgenin Çin tarihi açısından önemi hem imparatorluk hem de Komünist Parti iktidarı döneminde askeri-stratejik güvenlik olarak öne çıkmış. Ancak bugünlerde ekonomi daha fazla gündemde. 2026, bölgenin "Çin'e katılmasının" 70. Yılı kutlamalarına sahne oluyor.

Basın turunda her şeyin, her aşamanın dikkatle hazırlanmış olması göze çarpıyor. Başka gruplarla, benzer içeriklerle ama farklı şehirler ya da birimlerle de turlar devam ediyor. Bizim katıldığımız turda da Avrupa ağırlıklı çok sayıda ülkeden gazeteci vardı. Kültürel ve sosyal, ekonomik tüm unsurları taşıyan ziyaretler gerçekleşti. Sincan'daki sosyal sorunlar gündeme gelmedi, herhangi bir siyasi ya da idari yetkili ile görüşme, soru-cevap gerçekleşmedi. Her ne kadar ziyaretin öncesinde, temel çerçeve çizilmiş olsa da gözlemleri soru sorarak ayrıntılandırma imkanı bulunamadı. Gösteriler, ziyaretler elbette dikkat çekici. İyi örnekler. Yapılan devasa yatırımların -en azından bu turda bize gösterilenlerin- tamamının Çin'in büyük şirketlerince yapılmış, yapılıyor olması, 26 mil-yonu aşan Sincan'da ne kadar gelir dağılımına yansıdığı sorusunu gündeme getiriyor.

Gezi boyunca, Uygur Özerk Bölgesinin kültürüne yönelik olarak yeme-içme ve dans öne çıkarken, siyasal ve sosyal olguların tamamı Çin kültürü merkezli olarak sunuldu.

Henüz gazetecilerin tamamının Sincan'a ulaşmadığı ilk gün, gele-bilen gazetecilerle Kazak bir iş insanının sahibi olduğu at çiftliğine ziyaret yapıldı ve at gösterisi izlendi. Alan sadece bir çiftlik değil, bazıları batılı ülkelere getirilmiş, çok sayıda bronz heykelin bulunduğu bir sergi-gezi alanı olarak düzenlenmiş. Bir bölümde Orta Asya Türk coğrafyasının tamamında görülen "balbal taşları" bulunuyor. Turu düzenleyen kişi, bu taşların kökeninin henüz bilinmediğini, şaka olduğunu düşünmüş olacak, "belki de uzaylıların" yaptığını söyledi.

Jiaohe Antik Kenti İpek Yolu alattımı

İPEK YOLU EKONOMİK KUŞAĞININ ÇEKİRDEK BÖLGESİ

Sincan "kuşak" projesinin "İpek Yolu Ekonomik Kuşağının Çekirdek Bölgesi" olarak tanımlanıyor. Bu resmi bir isimlendirme. Çin'in içlerinden gelen tedarik zincirinin Sincan'daki merkezlerde toplanıp üretim ve lojistikle desteklenerek Avrupa ve Hint Okyanusuna uzanan yolların çıkış noktası olarak planlanması politikası anlatıldı. Mart 2026'da uygulamaya giren 2026-2030 15. Beş Yıllık Kalkınma Programında Sincan, kömür ve kritik mineraller dahil madencilik, yenilenebilir ve konvansiyonel kaynaklara dayalı enerji, sayısal altyapı, Orta Asya'ya ticari açılım, istihdam-toplumsal istikrar, çölleşmeyle mücadele başta olmak üzere ekoloji başlıklarıyla yer alıyor.

Basın turunu kültürel, sosyal ve ekonomik alanda yapılanları göstermek şeklinde gruplayabiliriz. Elbette özel olarak seçilmiş, önceden hassas biçimde planlanmış şekilde.

ÖNCE FUARDAN KISA BİR NOT: EKONOMİK OLARAK SİNCAN'IN YENİ KONUMLANMASI VE ÇİN DEVLETİNİN YAKLAŞIMI

Odaklardan biri Çin-Avrasya Fuarı (China-Eurasia Expo) olsa da sıkışan zamanlama nedeniyle standları ziyaret çok sınırlı kaldı, fuar alanı gezilemedi. Fuar, dokuzuncu kez düzenleniyor.

Fuarın açılışında gelecekte Çin lideri olacak adaylardan biri olan gösterilen Çin Komünist Partisi (ÇKP) Merkez Komitesi Siyasi Büro Daimi Komitesi Üyesi ve Başbakan Yardımcısı Ding Xuexiang'in ev sahibi, onur konuklarının ise Kazakistan Başbakan Yardımcısı Serik Jumangarin, Kırgızistan Başbakan Yardımcısı Erlist Akunbekov ve Pakistan Ulusal Meclis Başkan Vekili Sayed Ghulam Mustafa olması göz ardı edilmemesi gerekenler arasında girmesini sağladı.

Fuar merkezi elbette "gösterişli bir modern mimari" ile yapılmış. Binlerce kişiyi alabilecek çok amaçlı (sütunsuz-düz zemin) kongre alanı bulunuyor. Çin'in en az gelişmiş ikinci bölgesi fuar merkezi, kapalı sergi alanı 100 bin metrekare. Türkiye'nin en büyük fuar alanı TÜYAP İstanbul'un 120 bin metrekare kapalı alanı olduğunu hatırlayalım.

Fuar açılış törenine Çin'in gelecekteki lider adaylarından biri olan Çin Komünist Partisi (ÇKP) Merkez Komitesi Siyasi Büro Daimi Komitesi Üyesi ve Başbakan Yardımcısı Ding Xuexiang yanında Kazakistan Başbakan Yardımcısı Serik Jumangarin, Kırgızistan Başbakan Yardımcısı Erlist Akunbekov ve Pakistan Ulusal Meclis Başkan Vekili Sayed Ghulam Mustafa katıldı. Ding Xuexiang, "küresel sorunların" yaşandığı ortamda, Kuşak ve Yol Girişiminin ekonomik vaatleri söylemini tekrarlarlarken Avrasya ülkelerinin "her zamankinden daha fazla birlikte çalışma" arzusunda ol-

duğunu söyledi.

Ding Xuexiang bu kapsamda;

- 1-Ülkelerin talep, çıkar ve büyüme eksenlerinin birleştirildiği "kalkınma stratejilerinin uyumlaştırılması",
- 2-Tarife ve tarife dışı engellerin azaltılarak dışa açıklığın artırılması için "sürekli dışa açık yapının genişletilmesi",
- 3-Fiziki yollar yanında kurumsal-mevzuatın uyumlaştırıldığı, teknoloji ve sermaye yanında insanların da hareketliliğinin sağlandığını (yumuşak bağlantısallık) içeren "çeşitlendirilmiş ve verimli lojistik ağının inşası",
- 4-Üretim, bilim-teknoloji ve sanayi inovasyonunun teşviki, güçlü sanayi ve tedarik zinciri inşa edilmesini içeren "kalkınma için yeni dinamikler geliştirilmesi" politikalarını önerdi.

Açılış töreninin ardından 10 aydır görevde olan Türkiye'nin Çin Büyükelçisi Selçuk Ünal, Türk medya grubunun isteğiyle kısa bir değerlendirme yaptı. Çin devletinin bölgenin yeraltı kaynakları, enerji, gıda ve lojistik alanlarına büyük yatırımlar yaptığını vurguladı. 10 ay önce başladığı görevi sonrası üçüncü kez bölgeye geldiğini belirten Büyükelçi, "(Çin) Bu bölgeyi dünyaya ve tabii öncelikle Orta Asya Cumhuriyetlerine açmak istiyor" dedi. Büyükelçi, Türkiye'nin tüm diğer detaylar dışında odaklandığı konulardan birinin bölgenin "Kuşak" yaklaşımı içinde Türkiye'nin geliştirdiği "Orta Koridor" projesinde ilerleme sağlamak olduğuna işaret etti.

Türkiye'nin Çin'e ya da Orta Asya'ya satacak bir şeyi yok mu: Tohum ve İtalyan-Fransız lüks sürprizi!

Fuarda yapabildiğimiz kısa gezide, Türk standına yakın Çin standlarından ikisi manzarayı ortaya koyuyor. Bir firma 4 ayrı tür insansız hava aracını sergilerken, bir firma 3 ayrı tür robotunun gösterisini yapıyordu. Türk standı ise birkaç gıda ürünüyle sınırlıydı.

Elbette sadece Türkiye değil, tüm dünya için Çin üreticileriyle herhangi bir alanda "rekabet" çok zor. Sunacağımız herhangi bir "şey" in mal ya da hizmet muadili, ölçek ekonomisiyle Çin'de var.

Peki yapacak hiçbir şey yok mu? Sadece Çin'i düşününce elbette bu soruya olumlu yanıt zor ama koruma duvarları aşılabılırse bazı unsurlar öne çıkıyor:

Her şeyden önce, gezilen tüm şehirlerde, sokakta karşılaştığımız Uygurlar, özellikle gençler Türkiye'den geldiğimizi öğrendiğinde -Sadece Urumçi değil, (Çin'in gördüğüm başka yerlerinde de yabancılarla sohbet etmekten hoşlanıyorlar, hatta bir-

likte fotoğraf çektirmekten hoşlanıyorlar) gittiğimiz illerde karşılaştığımız Uygur gençleri sempatiyle gülümsüyor. Türkiye'nin ilgi gördüğünü söylemek mümkün. Neredeyse bir "klişeye dönüşmüş" durumda olan, "Türk dizilerini seyrediyoruz" cümlesini burada da duyduk!

Elbette geniş bir analiz değil, sadece sınırlı, hatta çok sınırlı ama bazı gözlemler yaptık:

1-Rusya ve Moğolistan'dan başlayıp Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve Pakistan-Hindistan'a kadar uzanan geniş bir coğrafyadan alıcıların geldiği bir platformda (Fuar) o ülkelerin alıcıları-satıcılarıyla biraraya gelmek mümkün. Türk sanayisinin bu coğrafyaya erişimi için bir platform olabilir görünüyor.

2-Bize gösterilen ve yine "Çin ölçeği" olarak nitelenebilecek bine yakın kalıcı serada yetiştirilen biberlerin tohumları Türkiye'den ithal edilmişti. Demek ki eğer bir

noktada, ister tarım, ister ticaret, ister sanayi, eğer bilgiye dayalı yetenek-teknolojiniz varsa bir şekilde araya girebiliyorsunuz. Bu örnekte görüldüğü gibi, eğer bir işi "iyi yapıyorsanız" Çin'e satmak mümkün. 3- Çin ölçeğinde, orta-küçük denilebilecek Urumçi ve 2 yıl önce görme imkanı bulduğum Jinhua şehirlerinde, küresel lüks İtalyan ve Fransız markalarının büyük mağazalarını görmek şaşırtmıştı. Üstelik batılı tarzda inşa edilmiş AVM'lerde! Sokaklarda "varlıklı" görünümü veren hemen herkes Avrupa otomobilleri kullanıyordu. Yine küresel beyaz eşya markaları da en gösterişli mağazalar arasındaydı. Elbette yol uzun ama eğer "lüks" bir markaysanız Çin'de satmak mümkün görünüyor. Genel tüketimde ise Çin ürünleri baskın, dünyanın bu tarafında alışık olduğumuz ürünler yok. Bir sürpriz, Urumçi'de birkaç küçük bakkalda Ülker grubu atıştırmalıklarına rastladık.

-Geziden notlar: Enerji, bağlantısallık. Yatırımların büyüğü Çin'in gelişmiş bölgelerindeki şirketlerden

Sincan'ın Çin tarafından Orta Asya ve diğer sınır komşularına açılan bir ulaşım noktası olduğu zaten kalkınma yaklaşımına da yansımış resmi isimlendirme olan "İpek Yolu Ekonomik Kuşağının Çekirdek Bölgesi" tanımlamasından anlaşılıyor. Görece büyük tüm şehirlerde, yerel havayollarının yoğun uçuşlarının olduğu gözleniyor. Taklamakan çölünde hızlı tren hattının olması (Urumçi'den Şansan-Turfan'a hızlı trenle gidildi) şaşırtıcı gelmeyecektir. İstanbul'dan Urumçi'ye doğrudan uçuş var. Kazakistan'ın büyük şehirlerinin tamamından, Özbekistan, Kırgızistan, Tacikistan, Dubai, Bakü, Tiflis, Moskova, Frankfurt, İslamabad ve sezonluk olarak Kabil'den doğrudan uçuş var. Bir aktarma eklendiğinde çok daha geniş bir coğrafya ekleniyor. Elbette şu anda Kuşak-Yol girişiminde öngörülen uluslararası demir ve karayolları tam işlerlik kazanmadı ama bağlantısallığın ve lojistiğin Çin tarafı altyapısı oldukça hazır görünüyor.

Bölgenin ana unsuru ise elbette üretim ve enerji. Enerji tarafında kömür ve petrol kaynakları kadar yenilenebilir enerji öne çıkıyor. Gezi boyunca, çölün tamamında Tanrı Dağlarının uzaktan ya da yakından görkemli manzarası yanında, düzlük çöl alanında kilometrelerce uzanan güneş panelleri, aralıklarla rüzgar gülleri gözlendi. Türkiye-Avrupa ölçeğinde her biri sıradışı büyüklükte olsa da programa alınmamıştı. Gösterilen ise Şansan'da Çin Enerji İnşaat Grubu'nun 1 GW kurulu güçteki hibrit yenilenebilir enerji santrali oldu. Bu santral, aynalarla güneş ışınlarının toplanıp termik olarak türbin enerjisi üretmesi ile konvansiyonel güneş panelinin birlikte çalıştığı bir teknolojiyle çalışıyor.

-Ucuz enerji: Hem diğer eyaletler, hem de Sincan için

Gezide sadece enerjinin bölge için önemli olduğu söylene de öğrendiğimiz bölgenin yenilenebilir ve konvansiyonel (özellikle kömür) enerji kaynağı büyük önem taşıyor. Sincan Çin'de en ucuz elektrik sağlanan bölgelerden biri. Hem sanayi yatırımları cezbediliyor, hem de Çin'in yakın bölgelerine buradan ucuz elektrik gönderiliyor. Orta Asya'ya yönelik sanayi hamlesinde bölgenin sadece Çin'in diğer bölgelerinde üretilenler için bir lojistik düğüm noktası olması değil, aynı zamanda bir üretim merkezi olması da olası.

-Tarımsal üretim: Köyler ve büyük seralar

Basın turu Çin Komünist Partisi organizasyonuydu. Bu kapsamda, Turfan ve Hotan'da köy ziyaretleri yapıldı. Bu köylerde tarımsal üretim, su kontrolü ve yerel halkın kalkınmasına yönelik olarak tarımsal ürünlerin katma değerli

Çin ve Sincan tarihini birleştirme temalı 4 istasyonlu kale ölçeğindeki gösterinin ikinci istasyonu bir söylencenin canlandırması

ürünlere dönüştürülmesi örnekleri sergilendi. Heyet genellikle yerel danslarla karşılandı, ürünlerden bol bol ikram edildi. Köy ziyaretlerinde yerel yaşamın "sakinliği" ve "uyum" biraz da abartılı şekilde göze çarpıyordu. Diğer yandan çöl iklimine sahip bölgede su yönetimiyle pirinç yetiştiriliyor olması elbette dikkat çekici. Bölgeye yönelik olarak turizm hareketliliğinde, Urumçi şehri ile geleneksel Uygur tıbbı ve çöl etkinlikleri -offroad ve paramotor gibi hava gezileri- örnekleri gösterildi. Bezeklik Bin Buda Mağaraları ile Jiaohe Antik Kenti gezileri, yine turizm ama özellikle kültürel yönü öne çıkarılan unsurlar olarak dikkat çekti. Jiaohe Uygur dışı tarih, Buda mağaraları ise yine din çeşitliliğiyle öne çıktı. Jiaohe'de İpek Yolu üzerinden kültürel birleşmeyi anlatan, müzikle sunulan minimalist tiyatro gösterisi, tarihi atmosferi ve iyi sunumuyla, gezinin diğer kültürel gösterimlerinin ilk işareti gibiydi. Uygur ezgileri, İstanbul ya da Hakkari'de duyabileceğiniz ezgilere benziyordu.

Dikkat çekici ziyaretlerden biri Tarım Teknolojileri şirketi ziyareti oldu. Bine yakın kalıcı (yarı betonarme) seradan oluşan şirket, domates, biber, salatalık gibi yaş sebze ve meyve üretimi amacıyla kurulmuş. Fideden ürüne kadar sıradışı büyüklükte bir üretim kapasitesine sahip olan şirkette dikkat çeken unsur, tohumların Çin ve bazı Avrupa ülkelerinden alınması, o arada biberin tohumunun da Türkiye'den ithal olmasıydı.

Tüm köy ve kırsal alan ziyaretleri, gezinin tamamında olduğu gibi dikkatle hazırlanmıştı. Öyle ki Hotan'da ziyaret edilen köy girişimi, geleneksel yollarla İpek üretilen Atlas İpek Fabrikası'nda kurulu podyumda, köyün genç kızları küçük bir defile dahi yaptılar. Hotan şehrinde bir başka sürpriz ise yerel ligin yarı finalinde ev sahibi olarak mücadele eden Hotan futbol takımının maçı oldu. Avrupa tarzı tribün tezahüratlarından çok farklı bir tezahürata tanıklık edildi.

-Bitirirken: Görselleştirilmiş, çağdaş propaganda: Milyon dolarlık bir görsel show, 70'inci yıl sergisi

Basın turunun sonu, Urumçi'deki Çin'in Komünist devrimi sonrası Sincan'ın katılmasının 70. Yılı çerçevesindeki sergi ve etkinlikler ile Sincan'ın Çin, Uygur geçmişinin öne çıkarıldığı müze ziyaretleri oldu. Yine son gün Batı ülkelerinde "milyon dolarlık show" olarak binlerce Euro bedelle satılabilecek bir gösteri dikkati çekti.

Urumçi merkezli 70. Yıl etkinliklerinde dikkat çeken unsur, görselleştirilmiş bir çağdaş propagandanın öne çıkması oldu. 70. Yıl sergisinde, Çin Komünist Partisi'nin bölgeye gelişi, Sincan'a katkısı fotoğraf, belge ve heykel tasarımlarıyla gösteriliyor. Görselleştirme, müze dizaynından, sergi yerleşimlerine, video mapping ile tüm bir kalenin sahneye dönüştürülmesine kadar son derece teknolojik bir yolla yapılıyor.

2024 yılından bu yana devam eden Sincan'ın hanedanlık döneminden itibaren Çin ile ilişkisinin, Çin siyasi tarihi temelli anlatıldığı, oldukça büyük bir görsel yapım olan etkileşimli-outdoor gösterisinde canlı atlardan yüzlerce oyuncuyla yapılan gösteri, tarihi saray-kale olan Tianshan Mingyue City'de (Tanrı Dağları Dolunay Şehri) gerçekleştiriyor. 4 ayrı sahne alanında, açılış sekansı dahil her birinde farklı hikayenin anlatıldığı, kostümler ve dansların yanında, kale duvarlarının ekran olarak kullanıldığı video mapping ve bir efsane anlatımında yaklaşık 30 metre yükseklikte üç boyutlu akrobatik unsurlarla bezenmiş tam kostümlü gösteri, günde 2 kez yapılıyor. Bütün bu etkinlik, gösteri ve müzelerde sadece Çince ve çok az miktarda Uygurca kullanılıyor. Yani, tamamı yerel halk için tasarlanmış, turizm yönü yok.

Sincan, Çin devletince daha fazla açılıyor. Bu açılmada ekonomik motivasyon önde. Sosyal, siyasal ve dini sorunlar şimdilik aşılmış görünüyor. İnsan hakları ihlali iddiaları gündemde duruyor. Diğer yandan, geçmişte Sincan halkına karşı şiddet eylemine girişmiş dini yapıların varlığı da bir gerçek. Küresel çekişmelerin iyice belirginleştiği bir ortamda Sincan yüzlerce dikkat çekici noktadan biri olarak konumlanıyor.

Hibrit termik ve

PV güneş enerjisi santrali

Çölleşmeyle mücadele Cele Çöl Araştırma İstasyonu Taklamakan çölü sınırı

Türkiye için örnek olabilir: Yeraltı sularını korumak çöl ve kuraklıkla mücadelede anahtar

Çin Hükümetinin Sincan Uygur Özerk Bölgesi tanıtımı için düzenlediği uluslararası medya gezisinde Hotan ili Cele Bölgesinde kurulan ve Taklamakan Çölünün yerleşim yerlerini tehdit etmesini önleme amaçlı çalışan enstitü tanıtıldı. Türkiye'de de hem yer altı sularının aşırı kullanımı, hem de kuraklaşma-çölleşme eğilimi nedeniyle İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu başta olmak üzere tarımsal ve çevresel sorunlar yaşanıyor. Bu enstitü, yeraltı sularının kullanımı yerine korunmasının tarımsal üretime daha fazla katkı yaptığını belirtiyor.

Çin Bilimler Akademisi Cele Çöl Araştırma İstasyonu, Taklamakan Çölünün çok güçlü kum fırtınalarıyla yerleşim yerlerini tehdit etmesi nedeniyle tarihte 3 kez göç yaşanan bir bölgede çalışmalarını sürdürüyor. 1983'ten bu yana faaliyetlerde bulunan enstitü ve araştırma birimi, bölgede sürdürülebilir bir yaşam için yöntem oluşturmaya çalışıyor. Gazetecilere Araştırma İstasyonu Yardımcı Araştırmacısı Dr. Zhang Ba Heng bilgi verdi. Bölgedeki araştırmanın ve çalışmaların; çok güçlü olan kum fırtınalarının yerleşim yerlerine etkisini önlemek, ekilebilir tarım bölgeleri bulmak-oluşturmak, yetiştirilebilir ürünleri belirlemek, bunları uygulamak ve insanların yaşam koşullarını iyileştirmek olarak tanımladı.

YAŞAM ALANLARI ÇÖLDEN KORUNUYOR

Verilen bilgide enstitünün temel yaklaşımının çölü durdurmak ya da geniş bir coğrafyada mücadele etmek değil, yaşam alanlarını çölleşme ve çölün ilerlemesinden koruyarak bu alanlarda sürdürülebilir yaşam koşullarının sağ-

Yüz tanımayla güvenlik kontrolü her yerde uçağa binişte check in kartı yerine yüz tanıma kullanılıyor Toplantı salonuna girecek kişinin önceden verdiği fotoğrafı ile gelen kişi karşılaştırılıyor

Tanrı Dağları'nın uçaktan görünüşü

lanması olarak tanımlandı. Bu kapsamda yer altı sularının izlendiği 20 ayrı istasyon yanında, Kunlun Sıradağlarından bölgeye ilerleyen yer altı sularının kontrolü, izlenmesi yapıldı. Bazen 2 bin metrenin üzerinde yer alan alanlarda kurulan deneme noktalarıyla hem çölün etkisinin durdurulması, hem de ürün yetiştirme için toprağın korunması için uygun bitkiler bulundu.

10 METRE KÖK SALAN BİTKİ DİKİLDİ

İstasyondan verilen bilgide, oluşturulan yaklaşımla, yüksek ağaçlarla çölün yerleşim alanına girmesinin engellenmesi yanında, yine Taklamakan Çölü'nün doğal bitkileri ve çalılarının dikildiği bir kuşak oluşturulduğu böylece çölün ilerlemesinin durdurulduğu belirtildi. Yaşanabilir, gelir getirecek düzeyde tarım yapılabilir bir alan

oluşturmak için ise yer altı suyunu ve toprağı-toprağın nemini koruyacak bir yöntem geliştirildi. Bunun için kapsamlı bir su yönetimi kuralı konuldu. Yer altı sularının tarımsal sulama için ancak izinle ve sınırlı olarak kullanılmasına izin verildi. Kullanım alanlarından biri, yerleşimi koruyan ağaçlara yönelik yapıldı. Bu kullanımda da damlama sulama vb. verimli yöntemler seçildi. Sürekli izlenen yer altı seviyesiyle su yönetimi sağlandı. Tarımsal üretim için karların erimesiyle artan sular depolandı.

Toprağın tarım yapılabilir kılınması için ise neminin korunması öne çıktı. Bu amaçla hangi bitkinin nasıl kök saldığı ve ne kadar nemi tuttuğuna yönelik bir araştırma istasyonu oluşturuldu. Bu istasyonda 10 metreye kadar kök salabilen, bölgeye özgü çalılar dahil bitkiler seçildi. Cele bölgesinde bu yolla koope-

ratifler ve şirketler dahil, yaş sebze ve meyve üretimi gerçekleştirildiği belirtildi.

ÇİN'DE SUYU İZİNSİZ ÇEKENLERE KARŞI ÇOK KATI KURALLAR UYGULANIYOR

Dr. Zhang Bo Heng EKONOMİ'ye su yönetiminin kritik rolünü vurgulayarak, "Temel olarak, bu bölgedeki toplam yeraltı suyu miktarını bütünsel olarak hesaplıyoruz. Bu toplam miktara dayanarak; bölge nüfusunun ne kadar olması gerektiğini, sanayinin ve tarımın nasıl bir dengede gelişeceğini ve ne kadar suyun ekosistemi korumak için ayrılacağını belirliyoruz. Şu an yeraltı suyunun rastgele veya izinsiz çekilmesini engelleyen çok katı kuralları var. Bu sayede yeraltı su seviyesini sabit tutmayı ve bu vahanın varlığının sürdürülmesini hedefliyoruz" dedi.

Çin Komünist Partisi ÇKP Merkez Komitesi Siyasi Büro Daimi Komitesi Üyesi ve Başbakan Yardımcısı Ding Xuexiang

EMD İZMİR'İN DUAYEN ÜYESİ ÇETİN GÜREL'E SON VEDA

Ekonomi Muhabirleri Derneği İzmir Şubesi'nin en kıdemli üyelerinden, genel kurullarda divan başkanlığını üstlenen Gözlem Gazetesi Kurucusu ve İmtiyaz Sahibi Çetin Gürel, 86 yaşında hayatını kaybetti. 66 yıllık meslek yaşamıyla İzmir ve Türk basınında iz bırakan Gürel, Alsancak Hoca Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından son yolculuğuna uğurlandı. İzmir basınının duayen isimlerinden gazeteci Çetin Gürel'in vefatı, meslektaşları ve basın camiasında büyük üzüntü yarattı. Ekonomi Muhabirleri Derneği (EMD) İzmir Şubesi'nin en kıdemli üyeleri arasında yer alan, derneğin genel kurullarında uzun yıllar divan başkanlığı görevini üstlenen Gürel için Alsancak Hoca Camii'nde cenaze töreni düzenlendi. İkinci namazının ardından kılınan cenaze namazına Gürel'in ailesi ve yakınlarının yanı sıra İzmir'in basın, siyaset ve iş dünyasından çok sayıda isim katıldı. EMD İzmir Şubesi üyesi olan kızı Zeynep Gürel ile ailesinin taziye kabul ettiği törende Çetin Gürel'in cenazesi, Aşağı Narlıdere Mezarlığı'nda toprağa verildi.

YÜZLERCE MESLEKTAŞIMIZA YOL GÖSTERDİ

EMD İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Murat Demircan, Çetin Gürel'in ekonomi gazeteciliğine ve meslek örgütlerine önemli katkılar sunduğunu belirtti. Demircan, "Türk basınının duayen ismi, meslek büyüğü ve Gözlem Gazetesi İmtiyaz Sahibi Çetin Gürel'i kaybetmenin büyük üzüntüsünü yaşıyorum. Gazeteciliğe 66 yılını veren Çetin Ağabey, iş yaşamı boyunca yüzlerce onlarca meslektaşımıza yol gösterici oldu. Ekonomi Muhabirleri Derneği İzmir Şubesi'nin en kıdemli üyesiydi. Genel kurullarımızda üstlendiği divan başkanlığıyla deneyimini ve birikimini her zaman bizlerle paylaştı. Kendisine Allah'tan rahmet, ailesine, yakınlarına ve basın cami-

asına başsağlığı diliyorum. Mekânı cennet olsun" dedi.

İZMİR BASINININ ÖNEMLİ BİR SEMBOLÜYDÜ

İzmir Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Dilek Gappi de Gürel'in meslek ilkelelerinden ödün vermeyen ve birçok gazeteciye yol gösteren değerli bir isim olduğunu söyledi. Gappi, "Çetin Gürel, meslek yaşamı boyunca gazetecilik ilkelerinden ödün vermeyen, deneyimi ve birikimiyle birçok gazeteciye yol gösteren değerli bir isimdi. Dokuz yıl birlikte çalıştık. İzmir basın sektörünün önemli bir sembolüydü. Onu saygı, sevgi ve minnetle anıyoruz. Ailesine, yakınlarına ve tüm basın camiasına sabır ve başsağlığı diliyorum" ifadelerini kullandı.

ÇETİN GÜREL KİMDİR?

1940 yılında İzmir'in Kemalpaşa ilçesinde doğan Çetin Gürel, İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nden mezun oldu.

Gazeteciliğe 1960 yılında Ege Ekspres gazetesinde spor muhabiri olarak başlayan Gürel, Cumhuriyet ve Demokrat İzmir gazetelerinde spor sorumlusu ve sayfa sekreteri olarak görev yaptı.

1976-1985 yılları arasında Yeni Asır gazetesinde haber müdürlüğü ve genel koordinatörlük görevlerini üstlenen Gürel, daha sonra İstanbul'da Sabah gazetesinin kuruluş çalışmalarında yer aldı ve gazetenin genel müdürü olarak görev yaptı.

Gazete Ege'yi de yayımlayan Gürel, daha sonra İzmir'in köklü ekonomi yayınlarından Gözlem gazetesini kurdu. İzmir Gazeteciler Cemiyeti ve Ekonomi Muhabirleri Derneği İzmir Şubesi üyesi olan ve Türkiye Spor Yazarları Derneği'nin kurucuları arasında yer alan Gürel, evli ve iki çocuk babasıydı.

BİR DUAYENİN SESSİZ AMA BÜYÜK BAŞARISI

O'nun idaresindeki;

YATIRIM FİNANSMAN ve DIŞ TİCARET DERGİSİ

531. sayısına

ulaşmanın
mutluluğu ve
gururunu yaşıyor...

- Basında yarım asırlık tecrübe,
- Doğru bilgi ve güvenilir habercilik,
- Herhangi bir menfaat grubuna bağlı olmadan tarafsız yayıncılık,
- Halkın doğru haber alma hakkı; her türlü kişisel veya kurumsal çıkarın üstünde tutar.
- Ülke ve milletin sevgisi her şeyin önünde gelir..

Tahsin TOKAY

BİR DUAYENİN SESSİZ AMA BÜYÜK BAŞARISI

Ankara'nın meslek büyüklerinden Tahsin Tokay'ın başarısı genç nesillere örnek olacak. Ankara ekonomi muhabirlerinin Tahsin ağabeyi Tahsin Tokay'ın çıkardığı Yatırım Finansman ve Dış Ticaret Dergisi 531. sayısına ulaştı. Tahsin ağabeyi biz de kutluyoruz. Daha nice sayılara...

EGE'den DÜNYA SOFRALARINA

Sektöründe 2025 yılı ihracat şampiyonu

www.kilicdeniz.com.tr